

Псэуальэхэм япчъагъэ хэхъо

Ныбжыкълэхэр аркъым, тутыным, наркотикхэм апыщэгъэхэ мыхъунхэмкӀэ мэхъанэшхо зилэ спорт псэуальэхэу республикэм итхэм япчъагъэ хэгъэ-хъогъэныр Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан пшъэрылъ шъхъалэу кыгъэуцугъ. Аужырэ илъэсхэр пштэмэ, мы лъэныкъомкӀэ Адыгеим щызэшъахыгъэр бэ. 2007-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу лэрышӀ уц алырэгъу зытелъ футбол ешӀплӀэ 90-рэ республикэм кыилӀкълъагъ, мы илъэсым ащ фэди 10 джыри кыщэгъыгъ. А зӀклӀэри муниципальнӀэ образованиехэм атырагъ-щэгъэх. Непэрэ мафэм ехъулӀэу футбол ешӀплӀэ зэфӀшъхъафӀу, кӀэлӀцыкӀу спортплощадкӀэу тшъолъыр щэгъэпсыгъэр 534-м кӀэхъэ.



— Спорт инфраструктурэм хэхъоныгъэхэр зеришӀхэрэр нафӀ. 2011-рэ илъэсым Адыгеим зӀклӀмкӀи спорт псэолӀэ 708-рэ итыгъэмэ, 2012-рэ илъэсым а пчъагъэр 750-м кӀэхъагъ, блӀкыгъэ илъэсым 783-рэ фӀдиз хъугъэ, илъэсӀу тызыхэтми а лӀфшӀэныр лъытӀгъӀкӀуатӀ, — кышъыхагъэщӀ АР-м физическӀэ культурэмкӀэ ыкӀи спортымкӀэ

и Комитет. — Ащ даклоу аужырэ шапхъэхэм адистӀэрэ мыщ фӀдэ псэуальэхэм япчъагъи хэхъо. ГушъылӀм пае, псауныгъэр зыщӀагъэпытӀэрэ спорт-комплексӀу бассейн зыхэтӀр МыекъуапӀэ кышъызылӀутхыгъ, Адыгэ республикӀэ стадионым щыклӀорӀэ гъӀцӀкӀӀжыныхэр ыкӀлӀм фӀклӀох, нэмыкӀ гухӀлӀэу щылӀэри макӀлӀ.

ФедеральнӀэ гупчӀэм кытӀлуп-щырэ ыкӀи республикӀэ бюджетым кышагъӀкӀӀэр ахъщӀэм яшъуагъӀкӀӀэ, нэмыкӀ шъолъырхэм ялӀытыгъэмэ, Адыгеим мыщ фӀдэ кыгъӀӀӀгъӀон дӀгъу-хэр илӀх. Мы лӀфыгъом епхыгъӀу Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан УФ-м спортымкӀэ иминистрӀу Виталий Мутко пчъагъэр лӀу-кӀагъ, зӀзӀгъыныгъэ гъӀнӀфа-гъӀэхэри зӀдашыгъӀх. ФедеральнӀэ министерствӀэм ипащӀэ Адыгеим ишӀлогъӀшхо кырегъӀкӀы.

Зигугъу кытӀшыгъэхэм анэмыкӀлӀу тапӀкӀӀэ гухӀлӀӀу щылӀ-хэм ащыщых щӀӀрыонымкӀӀэ тир, лъэныкъуабӀэ кызылӀы-зыубытырӀэ, псауныгъэр зы-щӀагъӀпытырӀэ комплекс МыекъуапӀэ щышыгъӀхэр, спор-тым и Дворец гъӀпсыгъӀныр, нэмыкӀхэри. Республикэм и Лышъхъэу пшъэрылӀӀу кыгъӀ-уцугъэм диштӀу лӀрышӀ уц алы-рэгъу зытелъ футбол ешӀплӀ-хэр зимылӀэ псӀуплӀэхэм алӀкӀа-гъӀхъащтых.

Мыщ фӀдэ лъӀбӀкыухӀу пащӀ-хэм ашыгъӀхэм, ахэм адаклоу цыфхэм амалӀу ялӀ хъугъэхэм яшъуагъӀкӀӀэ, мы аужырэ уахъ-тӀм физическӀэ культурэм хӀ-щӀагъэхэм япчъагъи нахъыбӀэ хъугъэ. ЫпӀкӀӀэ ныбжыкълэхэр зыдӀклӀонхӀэ амышлӀӀцтыгъэмэ, джы спорт псэуальӀу кызылӀ-уахыгъэхэм ахэр яклӀолӀнхӀэ, япсауныгъэ, апкыинӀ-лынӀэ ащӀа-гъӀпытӀн алӀӀкышӀт. КытӀкӀӀ-хъухъэр лӀӀужхэр щылӀэныгъэм кыыхӀфӀэр лъэныкъо дӀӀхэм ащыухъумӀгъӀнхэм пае мыщ фӀдэ еклӀолӀкӀӀэм ишӀлогъӀшхо кызылӀӀкӀоштым щӀӀч хӀлӀӀп. Хэт ышӀлӀэра, республикэм кышъызылӀуахыгъэ ыкӀи тапӀкӀи щӀа-гъӀпсышӀт спорт псэуальэхэм защызгъӀсӀшӀт ныбжыкълэхэм ащыщхэр Урысыем, Европэм, дунаим е ОлимпиадӀэ джӀегун-хэм ячемпион хъунхӀкӀи мэхъу.

(Тикорр.).

СурӀтхэр тезыхыгъэр Ем-тылъ Нурбий.



Цыфхэр ригъӀблӀгъагъӀх

Адыгеим и Премьер-министрӀу КъумпӀыл Мурат кыалӀу МыекъуапӀэ, АдыгӀкыалӀэ, ста-ницӀу ХанскӀэм, къуаджӀэхӀу УлапӀэрэ ХъатыгъужыкыуаерӀэ ащыпсӀухэрэм ащыщхэр рес-публикэм и ПравительствӀэ и УнӀэ шышъхъӀум и 14-м щыри-гъӀблӀгъагъӀх. Цыфхэм яна-хъыбӀэр зыгъӀгумӀкышӀтыгъэр псӀукӀӀэ амалӀу ялӀхэр нахъышӀу шыгъӀэным, лӀфшӀаплӀэм икыгъо-тын, яклӀӀӀцыкӀлӀухэм ялӀзӀн-хэмкӀӀэ лӀпылӀгъу кыаратыным апыхыгъэ лӀфыгъохэр ары. Джаш

фӀдӀу чӀыгум епхыгъэ зӀфы-щытыкӀлӀхэр гъӀтӀрӀэзыгъӀнхэм, расчӀтнӀэ-кассӀэ гупчӀэ зыкыым изӀэхӀшӀн афӀгъӀхыгъэ лӀфы-гъохэми ахӀлӀпӀагъӀх.

Республикэм и Премьер-мини-стрӀэ зыкыфӀзыгъӀзӀагъэ пӀпчъ игумӀкӀ зыщыгъӀгъозагъ ыкӀи ахэм кыалӀтыгъэ лӀфыгъохэмкӀӀэ хабзӀм игъӀцӀкӀӀӀо кыулыкыу-хӀмрӀэ муниципальнӀэ образова-ние заулӀэхӀмрӀэ япащӀхэм пшъ-рылӀ гъӀнӀфагъӀхэр афишӀыгъӀх. лӀфыгъохэм ащыщхэр а чыплӀэм щызэшъахыгъӀх.

Республикэм ифеди фӀлӀжыӀшт

«МосковскӀэ индустриальнӀэ банкымрӀэ» респу-бли-кӀэ пащӀхӀмрӀэ язӀдӀлӀжыӀныгъэ ишъуагъӀкӀӀэ, ин-вестиционнӀэ проектӀу псӀуплӀэм ишӀын тегъӀпсы-хъагъэр зӀшӀлохыгъэ хъугъэ. Ащ джыри кыкӀӀӀ-лӀыкӀлоштых нэмыкӀ лъэныкъохэм атегъӀпсыхъа-гъӀэхэри. Ахэр зыфӀдӀшӀтхэмкӀӀэ къӀбар жъугъэм иамалхэм кыадӀгъошӀагъ банкым икыутамӀу Адыге-им итым ипащӀэ.

ЗӀлухыгъэ лахъзӀхӀлӀ обще-ствӀу «Московский индуст-риальный банк» зыфилӀорӀэр 1990-рэ илъэсым агъӀпсыгъ. ИлъӀс зӀклӀӀыкӀлохэм кыакӀлоцӀ ащ гъӀхъӀгъӀшӀлӀухэр ышӀынхэр фызӀшӀлокыгъ, Урысыем ит банк анахъ ин 30-мӀэ ахалытӀэ, рей-тингышхо зилӀхэм ясатыр пытӀу хӀуцуагъ, Урысыем и Банк и ГенеральнӀэ лицензиe ил. 2014-рэ илъэсым ищылӀэ мазӀэ ехъу-лӀӀу банкым ежъ имылькӀоу (икапитал) лӀклӀлӀыр сомӀэ мил-лиард 22,7-м кӀэхъагъ, иактив-хэр сомӀэ миллиард 200-м шӀо-кы, кредитнӀэ портфелыр сомӀэ миллиарди 144-м кӀэхъэ.

ЭкономикӀэм илъӀэныкъо зӀфӀ-шъхъафхэм лӀоф ащызышӀлӀэрӀэ предпритиехэм, чыплӀэ хӀбзӀэ кыулыкыухэм ыкӀи цыфхэм фи-нанс фӀӀо-фашӀлӀхэр афегъӀ-цӀкӀӀӀх. ТикъӀралыгъо ипред-притиe ыкӀи организациe мин 70-м ехъурӀэ нӀбгырӀэ милли-

он 1,5-рэ фӀдизрӀэ иклиентых. Непэрэ мафӀхэм яхъулӀӀу бан-кым икыутӀмӀэ 270-рэ Урысы-ем ишъолъыр 29-мӀэ арытых.

МосковскӀэ индустриальнӀэ банкым икыутамӀу Адыгеим щы-лӀэм лӀофӀу ышӀлӀэрӀм, гъӀхъагъӀу ыкӀи хэхъоныгъӀу ышӀыхӀэрӀм, тапӀкӀӀэ пшъэрылӀ шъхъалӀу зы-фигъӀуцуужыхӀэрӀм кыатегушӀылагъ ащ ипащӀу ЦӀй Аслъан.

— ДзӀ-промышленнӀэ комп-лексым, псӀоӀлӀшӀыным афӀгъӀ-зӀгъӀэ предпритиешхохӀу Уры-сыем итхэм, мӀкӀумӀӀщ хъыз-мӀэтым щылажыӀхӀэрӀм банкым зӀпхыныгъэ адырилӀ ыкӀи ишъуа-гъэ арегъӀкӀы, джаш фӀдӀу ин-вестиционнӀэ проектхэм ягъӀ-цӀкӀӀӀн илахъышӀу хӀлӀ. Анахъ пшъэрылӀ шъхъалӀу зыфигъӀуцу-ужыхӀэрӀм ащыщ осӀэшхо зи-мылӀэ псӀуплӀэхэр шыгъӀнхэр, — кыыхегъӀщы пащӀэм.

(ИкӀлӀух я 2-рӀэ н. ит).

Шъусакъ

2014-рэ илъӀсым шы-шъхъӀум и 16 — 18-м Адыгэ Республикэм игупчӀэ ыкӀи итемыр шъолъырхэм машӀом епхы-гъэ гумӀӀкыгъохэр кыашъхъа-щыханхӀэ алӀӀкышӀт.

ЗӀренӀгъухӀэрӀмкӀӀэ, муни-ципальнӀэ образованиехэм

арыт мӀзӀхэм, кыамыл зӀхӀ-кыыхагъӀхэм, экономикӀэм ипсӀуальӀэхэм ыкӀи цыф псӀ-уплӀэхӀу щынӀгъо шъолъырхэм кыӀӀблӀагъӀхэм машӀом епхы-гъэ гумӀӀкыгъохэр кыашъхъа-щыханхӀэ алӀӀкышӀт.

ФедеральнӀэ кыӀралыгъо бюджет учреждениеу «Темыр-Кавказ УГМС-р»



Республикэм и феди фэлэжъэщт

(ИкIэух).

Банкым ежъ иахъщкIэ ышIыгъэ псэуалъэхэм ащыщ псэуплэ комплексэу «Чкаловский» зыфилоу бэмышIэу Мыекъуапэ кыб-щызэуахыгъэр. Мыщ зэкIэмкIи фэтэр 392-рэ хэт, псэолъэшI лoфшIэнхэм сомэ миллион 739-рэ апэлухъагъ. Мы псэуалъэм ишIын гумэкIыгуабэ кыб-пыкIыгъ, ыпэкIэ ар зышIынэу езыгъэжъыгъэгу организацием ипшъэрылхэр ыгъэцэкIагъэхэп, ащ псэуплэ щызыгъотын фэгъэ цыфхэр ыгъэделагъэх. Ащ кыбхэкIыкIэ, республикэм IэпыIэгъу кыбфэхъунэу АР-м и Правительствэ банкым ипачэ зыфигъэзэгъагъ. АщкIэ зэзэгъыгъэх ыкIи аужыр шапхъэхэм адиш-тэрэ комплексыр илъэс-щым кыкIоцI ашIыгъ. Фэтэр 392-м щыщэу 135-р банкым

ыщэгъах, адрэ къэнагъэхэри шIэхэу зэрэуиыгъэкIыщтхэм уицыхъэ тебгъэлъы хъушт. Мы комплексым псэуплэ щызэзэгъыгъоты зышIоигъо цыфхэм банкым ипотеchnэ чIыфэ кыIахын, нэужым ар агъэфедэн амал яI. — Цыфым ыщэфырэ фэтэрым ыуасэ ипроцент 30 ытыгъэ зыхъукIэ, ащ кыбгъахъэрэр зыфэдизыр зэрытхэгъэ тхьапэр кыбIытхырэп, амалэу щылэмкIэ илоф нахъ зэрэдгъэпсынIэщтым тыпыл. Арышъ, псэуплэ зэзэгъыгъоты зышIоигъохэр кыб-тэолэнхэ алъэкIышт, тигуапэу ахэм IэпыIэгъу тафэхъушт. Непэ щылэныгъэм нафэ кыбзэришIы-рэмкIэ, ахъщэ лые уиIэмэ, ар амыгъэкощырэ мылкъум изэгъыгъотын хэплъхъаныр фэдэ, — еIо А. Цэим.

Республикэм тапэкIэ лoф зэрэдишIэщтым, лъэныкъуитIум

шIуагъэ къафэзыхъышт проектхэр гъэцэкIэгъэнхэм афэгъэ-хыгъэ пэшIорыгъэшъ зэзэгъы-ныгъэ банкымрэ АР-м и Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъанрэ республикэм и Правительствэ и Тхьаматэу Къумпыл Муратрэ зэдашIыгъ. Анахъэу анаIэ зы-тырадагъэхэм ащыщых агро-промышленнэ комплексым, псэолъэшIыным япхыгъэ лoфыгъохэм язэшIохын, ащкIэ инвестиционнэ площадкэхэр гъэхъазыргъэнхэр.

— Гухэлъэу тIэхэр щылэныгъэм щыпхырыщыгъэнхэр пшъэ-рылъ шхъалэу непэ зыфэтэгъэ-уцужьы. АР-м и Лышхъы, рес-публикэм и Правительствэ зэ-гурылонгъэ ыкIи зэпхыныгъэ адытIл, ащкIэ ахэм инэу тафэ-раз, тэри амалэу тIэкIэлымкIэ Адыгеим тишIуагъэ зэрэдгъэ-кIыштым, проектхэу дгъэцэкIэ-хэрэм япчъагъэ хэдгъэхъоным тапылэщт, — кыIуагъ бан-кым икIутамэ ипачэ.

А. Цэим кыбзэриуагъэмкIэ, банкым фэдэу кыбхыжырэм,

предприятиеу, организациеу ыкIи цыфэу къеуалэхэрэм япчъагъэ нахъыбэ шIыгъэным мэхъанэ-шхо раты. Джащ фэдэу инве-стиционнэ проектышхохэр гъэ-цэкIэгъэнхэм пылэщтых. Непэ-рэ мафэхэм яхъулэу банкыр зыхэлэжъэн плъэкIышт инве-стиционнэ площадкэ заулэ АР-м и Правительствэ ыгъэ-хъазыргъ. Ахэм ащыщ къаты-бэу зэтет унэхэу клэлэцIыкIу Iыгыплэхэр зыхэтхэм яшIын. Ащ нэмыкIэу мэкъумэщ хъыз-мэтым IэпыIэгъу фэхъугъэныр банкым инэплъэгъу ригъэкIы-щтэп. Пхъэшхъэ-мышхъэхэр, хэтэрыкIхэр кыбзщыдагъэкIы-жышхъэ завод республикэм щыгъэпсыгъэным фэгъэхыгъэу Москoвскэ индустриальнэ бан-

кым и Президент дэгущыIагъэх. Ар гъэцэкIагъэ хъунэуи мэ-гугъэх.

2010-рэ илъэсым итыгъэпэзэ кыбзэуахыгъэ банкым икIута-мэу Адыгеим щылэм непэ нэб-гырэ мин 27-рэ иклиент. Илъэ-сищ нахъыбэ мыхъугъэу лoф зэришIэрэр кыбдэплъытэмэ, а пчъагъэр зэрэмымакIэр кыб-гурэлэ. Ау ащ кыбщыуцунхэ гу-хэлъ зэрымылэр А. Цэим кыб-хегъэщы, тапэкIи чанэу лoф ашIэщт, къаюлэрэ цыфхэм япчъагъэ хагъэхъошт. Джащ фэ-дэу АР-м и Правительствэ зэ-пхыныгъэу дырялэр тапэкIи агъэ-пытэным анаIэ тырагъэтышт.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

Украинэм кыбкIыжыгъэхэм пенсие ятыгъэным ехылагъ

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу «Урысые Федерацием лoфшIэнымкIэ пенсиехэм яхъылIагъ» зыфилоу номерэу 173-ФЗ зытетэу 2001-рэ илъэ-сым тыгъэгъазэм и 17-м аштагъэм зэригъэнафэрэм тетэу, IэкIыб хэгъэу граждан-хэу ыкIи гражданствэ зимы-Iэхэу Урысые Федерацием ренэу щыпсэухэрэм Урысые Федерацием ицIыфхэм афэ-дэу, федеральнэ хэбзэгъэу-цугъэм ыкIи Урысые Феде-рацием дунэе зэзэгъыныгъэ-хэу адишIыгъэхэм хъун зы-лэкIышхэу агъэнафэхэрэм хэмытхэу, лoфшIэнымкIэ пен-сие афэгъэуцугъэным ифи-тыныгъэ яI.

Джащ тетэу Украинэм ицIыф-хэм лoфшIэнымкIэ пенсие афэ-гъэуцугъэным ифитыныгъэ яIэ мэхъу Урысые Федерацием ренэу исынхэу зыщыгъуэм кыб-щыублагъэу. Урысыем кощын лoфхэмкIэ икIулыкIу ичIыплэ къутамэхэм къаратырэ тхыльэу «вид на жительство» зыфало-

рэмкIэ Урысыем ренэу зэрэщы-псэухэрэр къаушыхъатыжы. Урысые Федерацием ицIыфхэу ренэу Украинэм щыпсэушхы-гъэхэу къэзыгъэзэгъыгъэхэм Урысые Федерацием пенсиехэм яхъылIэгъэ ихэбзэгъэуцугъэхэм атетэу пенсие афагъэуцу.

Зышхъэ къэзыхыжъэжы-гъэ статус Урысыем зышара-тыгъэ цыфхэм Урысыем ицIыф-хэм афэдэу пенсие афэгъэу-цугъэным ифитыныгъэ яIэ мэ-хъу а статусыр яIэфэкIэ ыкIи кощын лoфхэмкIэ чIыплэ ку-лыкIухэм къаратырэ докумен-тымкIэ а статусыр къаушы-хъатыжъэ.

Урысые хэбзэгъэуцугъэхэм атегъэпсыкIыгъэу лoфшIэнымкIэ ныбжым тегъэпсыхъэгъэ пенсие афагъэуцу хульфыгъэхэу зы-ныбжъ илъэс 60-м ыкIи бзы-лфыгъэхэу зыныбжъ илъэс 55-м нэсыгъэхэу лoфшIэнымкIэ илъэси 5 стаж зилэхэм.

Урысые пенсие афэгъэу-цугъэным фэшI Украинэм кыбкIыжыгъэ цыфхэм кыб-

кIэлъыкIорэ документхэр ялэнхэ фает:

— *цыфыр зыщыщыр къэзы-гъэнэфэрэ документыр: IэкIыб хэгъэу гражданхэмкIэ — «вид на жительство» зыфалорэр, Урысые Федерацием ицIыф-хэмкIэ — Урысые Федераци-ем игражданин ипаспорт, зы-шхъэ къэзыхыжъэжыгъэхэм-кIэ — зышхъэ къэзыхыжъэ-жыгъэм иудостоверение;*

— *лoф зышIэн зымылъэ-кIышхэу унагъом исхэм яхы-лагъэр;*

— *сэкъатныгъэ зэрафагъэу-цугъэр къэзыушыхъатырэр;*

— *зылыгъыжыныхэу цытыр (щытхэр) зэрэщымылэжъхэр къэ-зыушыхъатырэр ыкIи ащ (ахэм) Iахыплныгъэу адырялэр къэзы-гъэнафэрэр;*

— *стажэу илэм ехылагъэр 2002-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м ыпэрэ плалъэм щыщэу зыфэгъэ мазэ 60-м кыкIоцI гурыт лэжъапкIэу илагъэм ехы-лагъэр.*

Пенсиехэм яхыплэгъэ тхыль-

хэр ыкIи Украинэм пенсие кыб-зэрэщырамытыжырэ къэзыу-шыхъатэу ыпэкIэ зыщыпсэушхы-гъэм пенсиехэм афэгъэзэгъэ куулыкIоу итым ар кыбзэри-ушыхъатырэр. Украинэм пенсие кыбзэрэщырамытыжырэ къэ-зыушыхъатырэ документ щымы-лэмэ, урысые пенсие языгъэ-гъэуцу зышIоигъом ежъ-ежы-рэу лъэу тхыль етхы ыкIи ащ кышIелэ пенсие кырамытыжъэу заулбэгъэ плалъэр ыкIи ифэ-шъошэ къэбархэр кыбзылукIэхэ-кIэ лыеу ратыгъэ пенсиер кыб-зэрэзэкIыгъэкIоужышхым ехы-плэгъэ Iуагъэ зыфешыжы.

ЗыгорэкIэ цыфым стажэу илэм ыкIи лэжъапкIэу илагъэм яхыплэгъэ документхэу Украинэм ПенсиехэмкIэ ифонд кы-кIыгъэхэр арихыплэнхэ ымы-лэкIышхэм, бзылфыгъэхэм аныбжъ илъэс 60 ыкIи хуль-фыгъэхэм илъэс 65-рэ зыхъукIэ социальнэ пенсие афагъэуцун алъэкIышх.

Сэкъатныгъэ зэриIэм телъы-тэгъэ пенсие цыфым фэгъэу-цугъэным фэшI сэкъатныгъэ зэ-риIэр къэзыушыхъатырэ доку-мент арихыплэн (е сэкъат-ныгъэ зэриIэр къэзыушыхъа-тырэ документыр шIокIодыгъэ-мэ, фэшIыкIэ гъэпсыгъэ меди-

цинэ уплэкIунхэр Урысыем щаригъэшIынхэ) фает.

Зылыгъыжышхэу зэрамы-лэжъхэм тегъэпсыкIыгъэ пен-сие ягъэгъэуцугъэным фэшI зи-дунай зыхъожыгъэм дырялэ-гъэ Iахыплныгъэр къэзыушыхъа-тырэ документ ыкIи ащ идунай зэрихъожыгъэр къэзыушыхъа-тырэ свидетелъствэр арихы-плэнхэ фает.

Пенсие ягъэгъэуцугъэным ехыплэгъэ упчIэ псэумкIи плэ-лэ гъэнэфагъэкIэ зыщыпсэу-хэрэ чIыплэм ПенсиехэмкIэ фон-дым икIулыкIоу щылэм зыфа-гъэзэн алъэкIышхт е Пенсие-хэмкIэ фондым и Къутамэу Адыгэ Республикэм щылэм те-лефонэу **88772-53-88-57**-мкIэ теонхэ алъэкIышх.

Зышхъэ къэзыхыжъэжы-гъэхэм лoф адэшIэгъэнымкIэ пшъэдэкIыжъ зыхырэм ителе-фон **8(8772)21-01-72**.

Людмила BOBЪЕНКО.

ПенсиехэмкIэ фондым и Къутамэу Адыгэ Респу-бликэм щылэм пенсиехэр афэгъэуцугъэнхэр, ятыгъэн-хэр ыкIи къафэлъытэжы-гъэнхэр зэхэщэгъэнымкIэ иотдел специалист-эксперт шхъал.

Сабай 60 чэзыум хэкIышхт

КIэлэцIыкIу ибэхэр ыкIи зянэ-зя-тэхэм къагъэнэгъэ кIэлэцIыкIухэр зы-щайыгъ Унэу Мыекъуапэ дэтыгъэр дахыжы селоу Красногвардейскэм щашыгъэ Гупчэу «Надежда» зыфи-лорэм ахыжыгъ.

Унэу къаунэкIыгъэм кIэлэцIыкIу Iыгы-плэ кыбщызэуахышхт. Ащ сабай 60-м ехъу чIэсын ылэкIышхт. Мыщ щайы-гъышхтхэр адрэ кIэлэцIыкIухэу къэлэ чэзыум хэтхэм тIэкIу атэкIых. Группи 4-у аштэщтым щыщэу 3-м арысышх-хэр логопедхэм лoф адашIэнэу зищы-

кIэгъэ сабыих. Адрэ группэм щайы-гъышхтхэр зипсихическэ хэхъоныгъэкIэ ялэгъухэм ауж кыбнэхэрэр арых. КIэлэ-цIыкIу Iыгыплэм ипачэу Саида Валих-метовам кыбзэриуагъэмкIэ, мыщ фэдэ кIэлэцIыкIоу, хэушхъафыкIыгъэу лoф зыдэпшIэн фаету Мыекъуапэ дэсым ипчъагъэ мыщ аштэщтым нахы нахыб. Ау а чэзыум нэбгырэ 60-м ехъу хэ-кIымы, ари шыкур.

КIэлэцIыкIоу мыщ чIэсыгъэхэр нэмыкI чIыплэ защэжъхэм, гъэцэкIэжыын лoф-шIэнхэр рашIылэнхэ агу хэлъыгъ. Ау

ахэр рамыгъажъэхэзэ уахътэр кIуагъэ. Джи гушыIэгъу тызыфэхъугъэ Валих-метовам кыбзэриуорэмкIэ, гъэцэкIэжыын лoфшIэнымхэу унэм рашIылэщтгоп. А лoфшIэнхэр кыбхъащт илъэсым ижъо-ныгъуакIэ ахыжышхытх. Шыпкъэ, тэ тIэгъугъэмкIи мазэ пчъагъэ зытекIо-дэщт гъэцэкIэжыын лoфшIэнхэр емышIы-лэхэуи мы унэм кIэлэцIыкIухэр кьэб-гъэблэгъэнхэ плъэкIынуу кыбтшIошIыгъ. КIэлэцIыкIу Iыгыплэщтым ишагуи, унэу дэтхэри зэтэгъэпсыхъагъэх, унэу кIоцIхэм язытети уезэгъынуу щыт. Унэр, ща-гур загъэпсыгъэхэр илъэси 100-м ехъу-гъэми, ятеплэкIэ уагъэразэ.

ТигушыIэгъу кыбзэриуорэмкIэ, кIэлэ-цIыкIухэм лoф адэзышIэщт специали-стхэри (логопедхэр, дефектологхэр) икIу фэдизэу ялэх, кIэлэцIухэри ялoфшIэн фежъэнхэу хъазырых.

Мы мафэхэм зэхэщэн лoфшIэнхэм, тхыльхэм ягъэпсын гъэзэныгъэмкIэ къэлэ Комитетыр ауж ит, къэлэ администрацием ипачэу Александр Наролини Ионыгъом ехъулэу мы унэр кыбзэуахыным ыналэ тет, ежъ ышхъэкIэ зэхэщэн лoфшIэнхэм ахэлажъэ. Арышъ, мы кIэлэцIыкIу Iыгы-плэр кыбзызэуахыкIэ, къэлэ чэзыум сабай 60-м ехъу хэкIышхт.

СИХЪУ Гошнагъу.

ЫпкIэ зыхэмылэ IэпыIэгъу

Адыгэ Республикэм и Конституционнэ хыкум 2014-рэ илъэсым шышхъэлым и 27-м сыхъатыр 10-м кыбщэгъэжъа-гъэу 13-м нэс ыпкIэ хэмылэу цыфхэм юридическэ IэпыIэгъу къаратыным пае рагъэблэгъэщтых. Программэ гъэнэфа-гъэу щылэм тетэу ар зэхэщэ.

лофтхъабзэм хэлэжъэщтхэр: Адыгэ

Республикэм и Конституционнэ хыкум и Тхьаматэу А. К. ЛъэхъэтыкIор, пред-принимательхэм яфитыныгъэхэм якъэу-хумэнкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Рес-публикэм щылэ В. Хъ. Зэфэсыр, Адыгэ Республикэм и Очыл палатэ ипрезиден-тэу А. С. Мамыр, Урысыем юстицием-кIэ и Министерствэ и ГъэлорышIаплэу

Адыгэ Республикэм щылэм ипачэу, шъолъыр къутамэу «Урысыем юристхэм я Ассоциацие» зыфилорэм итхьаматэу А. А. Радченкэр.

ЗыгорэкIэ фитыныгъэу ыкIи шхъафи-тыныгъэу шъуилэхэр кэралыгъо хабзэм икIулыкIухэм е Адыгэ Республикэм IэнатIэхэр щызылыгъхэм аукуагъэхэ зы-хъукIэ, шъуиупчIэхэр Адыгэ Республикэм и Конституционнэ хыкум илофшIэхэу

ыпкIэ хэмылэу цыфхэр езыгъэблагъэ-хэрэм афэжъугъэзэнхэ шъульэкIышхт. ЧIыплэу шъуэзэкIолэщтхэр: къ. Мыекъуа-пэ, ур. Советскэр, 217, а 1-рэ къа-тыр, зэхэсыгъохэр зыщыкIорэ залыр. Джащ фэдэу электроннэ почтэмкIэ ksa01@mail.ru шъуилэу жугъэхын, Хыкумым иофициальнэ Интернет-сайт иразделэу «Электроннэ приемнэр» зы-филорэми лъыжъугъэлэсын шъульэкIышхт.



УГСЭН

ЦЫФЫМРЭ IOФШIЭНЫМРЭ

УГСЭН

Украинэр къэзыбгынэн фаеу хъугъэ цыфхэм
якьиныгъохэр тызэгъусэу зэшлотэхых

Украинэм икьоклыпэ шьолпыр-хэр къэзыбгынагъэхэу Урысыем къэкложыгъэхэр нахьыбэ мэхьух. Къэралыгъо гъунапкъэм пэблэгъэ чыплэхэу шъхьегъэзыплэ лыхьухэрэр пэлъэ клэклыкэ зыщалыгъы-хэрэ чыплэхэм къарашышъ, ахэр Урысыем ичылпэ эффэшъафхэу къош лэпылэгъу зыщаратыхэрэм ащэх.

Адыгэ Республикэм Украинэм къыкыжыгъэхэр зыщалыгъыштхэ чыплэ заулэ щагъэнфагъ: Мыекьопэ районымкэ санаториеу «Анастасия» ыкIи Тэхьутэмыкьое районымкэ «Шапсыгъ» зыфилохэрэр. Пэлъэ клэклым тельытэгъэ пункт станицэу Ханскэм дэт мэкъумэщ техникумым иобщежитии къыщызэ-уахыгъ. Адыгеим зэкIэ ирайонхэм плыми хуэнэу Украинэм къыкыжы-гъэхэр ялахьылхэм адэжэ рагъэб-лэгъагъэх.

Украинэм къыкыжыгъэхэ Адыгэ Республикэм шъхьегъэзыплэ клэкложыгъэ цыфхэм IoфшIэн къа-фэгъотыгъэным пыл къулыкьухэм ащатхыгъэхэм яхьылэгъэ къэбар-хэр мафэ къэс Рострудым лъытэ-гъэлэсых.

Украинэр къэзыбгынэн фаеу хъугъэ цыфхэм IoфшIэн зыщара-

тын альэклышт предприятие ыкIи орга-низацияе купхэр дгъэнэфагъэх. Зигугъу къэтшыгъэхэр IoфшIапIэхэм зэраштэн-хэ альэклышт шыкIэм ехьылэгъэ зэдэгущылэгъухэр IoфшIапIэхэм ялэш-хэтетхэм адэтшыгъэх. IoфшIэнэу агъэцкIэштхэр зыфэдэхэм ащыгъэгъо-зэгъэнхэм фэшI цыфхэр ащэхэш, чыплэхэм нэлуасэ афашых. Цыфхэм IoфшIэн язытыхэрэм зычIэсыштхэр арагъэгъотынхэр зыпыл ыкIи ащ фэдэ амал зымыгъусэ вакансиэхэу ялэхэм яхьылэгъэ къэбархэр къытлэгъэлэсых. Пэлъэ клэклыкэ ахэр зыщалыгъэ пункт-хэм цыфхэм IoфшIэн къафэгъотыгъэным фэгъэгъэгъэ къулыкьухэм ямобильнэ упчIэжыгъу пунктхэр къащызэлутхыгъэх. Ахэм компьютерхэр ачIэтых, инфор-мационнэ порталэу «Работа в Рос-сии» зыфилохэрэм ихьанхэш, IoфшIэн къэгъотыгъэным ехьылэгъэ къэбархэм нэлуасэ зафашын альэклынэу дгъэп-сыгъэ.

Пэлъэ клэклыкэ цыфхэр зыщалыгъэ пунктхэм консультациехэр ащызэхэ-тэхэх, ахэм ахэтых ежэ-ежырэу Уры-сыем къэкложыгъэхэу ялахьылхэм адэжэ щылэхэри. IoфшIэн лыхьухэрэм яучет нэбгырэ 343-рэ хэдгъэуцагъ. IoфшIэным фэныкьохэм ащышхэу нэб-гырэ 62-мэ Адыгеим нэмыкI чыплэ щылажыгъэх зэрашлоигъор къалуагъ.

Анкетэ уплэкIунхэу адэтшыгъэхэм къызэрагъэлэгъуагъэмкIэ, сэнэхьат-хэу пхъашIэ, щакло, дакло, клэижьакло, шахтер, гъэлакло, водитель, пщэрыкьакло зыфэпIощтхэр зилэхэр, джаш фэдэу сэнэхьат зымылэхэри ахэтых.

Цыфхэм IoфшIапIэ къафэгъотыгъэ-ным фэлэжыгъэ къулыкьухэу респуб-ликэм итхэм закыфэгъыгъэзагъэхэу ыкIи Ioф ашIэн фитхэу кощын Ioф-хэмкIэ къулыкьум изын къызэритыгъэ нэбгыри 9-мэ IoфшIэн къафэдгъотыгъ.

Изын къызаратыхэрэм нэужым псын-кIэу IoфшIэныр рагъэжыэн альэклынэу гъэлэсыгъэным фэшI къыкIушт IoфшIэнхэр къафэгъотыгъэнхэм тетэу тикъулыкьухэм яIoфшIэн зэхашъ. Арэуштэу гъэлэсыгъэ-ным фэшI республикэм ыкIи нэмыкI чыплэхэм къащатыгъэ вакансиэхэр агъэ-фэдэх. Къалэу Краснодар ыкIи нэмыкI чыплэхэм IoфшIэн къащафагъоты зышлоигъоу ахэтыр макIэп. Цыфхэм IoфшIэн язытын зыпIэкIыштхэм адэгущы-лэх, Урысыем инэмыкI регионхэм Iахьылхэр ащызилэхэми альэхьух. Ау цыфхэм лэжъапIэ къафэгъотыгъэным пыл къулыкьухэм яспециалистхэр нахь зыгъэгумэкIыхэрэр IoфшIэным дыкIыгъоу зычIэсыштхэри къазытын зыпIэкIыштхэр къэгъотыгъэнхэр ары.

Гъэсэныгъэу, сэнэхьатэу ялэр къэ-зыушыгъатырэ документхэр зэкIэми

зыдадыгъых плон плэкIыштэп. Ахэм Адыгэ Республикэм ит професси-ональнэ еджапIэхэм сэнэхьатэу ахэлыр къащаушыгъатыжын альэ-клынэу гъэлэсыгъэ.

Цыфхэм лэжъапIэ къафэгъотыгъэ-нымкIэ Адыгэ Республикэм икьэ-ралыгъо къулыкьу кощын IoфхэмкIэ, ошIэ-дэмышIэ IoфхэмкIэ къулыкьу-хэу Адыгэ Республикэм щылэхэр игъусэхэу Украинэм къыкыжыгъын фаеу хъугъэхэм ыкIи IoфшIэн фэ-ныкьохэм зэкIэ ящыкIэгъэ Iэпы-лэгъухэр арагъэгъоты. Ащ дыкIыгъоу Адыгеим нэмыкI чыплэ IoфшIэн къыщызыгъоты зышлоигъохэри учёт тшыгъэх. Гушылэм пае, Алтайскэ краим къыкыгъэ джэуапэу къыт-фагъэхьыжыгъэм зычIэсыштхэри дыкIыгъоу IoфшIэн къазыщаратын альэклышт вакансиэ 34-рэ егъэнафэ. Урысыем инэмыкI субъект клэжы зышлоигъоу изыхьухьагъэхэм ищы-кIэгъэ Iэпылэгъухэмрэ амалхэмрэ ятэгъэгъотых.

Г. С. ЦЫГАНКОВА.

Адыгэ Республикэм цыфхэм IoфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ икьэралыгъо къулыкьу и Гъэло-рышIапIэ ипаш.

КIэлэцIыкIухэр плугъэнхэмрэ IoфшIэнымрэ
зэдагъэцэкIэнхэ амал ягъэгъотыгъэным фэшI зэрахьэрэ
Ioфыгъохэр

Бзыльфыгъэхэм, анахьэу зы-ныбжэ имыкьугъэ кIэлэцIыкIухэр зыплухэрэм, IoфшIэн ягъэгъотыгъэныр Адыгэ РеспубликэмкIэ анахь со-циальнэ кыныгъошхоу щыт.

2014-рэ ильэсым иапэрэ мэзих цыфхэм лэжъапIэ ягъэгъотыгъэным фэлэжыгъэ къулыкьухэу Адыгэ Республикэм итхэм къыкIун IoфшIэн къафагъоты ашлоигъоу кIэлэцIыкIу зилэ бзыльфыгъэ 705-рэ къыкIолагъ. Ахэм ащышхэу 163-мэ зыныбжэ имыкьугъэ кIэлэцIыкIухэр аплух. IoфшIэн зымылэкIэ алытэхэрэм адистэхэу зыныбжэ ильэсыным нэсыгъэ кIэлэцIыкIухэр зыплурэ бзыльфыгъэ 147-рэ атыгъэх.

СтатистикэмкIэ Федеральнэ къу-лыкьум ичылпэ къутамэу Адыгэ Республикэм щылэм Iэклэлэ къэ-бархэм къызэрагъэлэгъорэмкIэ, республикэм зыныбжэ ильэс 25 — 44-рэ хъоу щыпсэхэрэм ащыш-хэу IoфшIэн зилэхэм япчъагъэ рес-публикэм лэжапIэу щырилэр про-цент 75-рэ мэхъу. 2018-рэ ильэ-сым ехьулэу зычIэ къетлогъэ купым хэхьэрэ бзыльфыгъэхэу IoфшIэн зилэхэм япчъагъэ процент 80-м нэгъэсыгъэн фаеу гухэлхэм къы-далытэ.

IoфшIэнымкIэ бэдзэршыплэм иль-зэнэкьокьум зыныбжэ имыкьугъэ кIэлэцIыкIухэр зыплурэ бзыльфыгъэ-хэм нэкьокьокIэ амалэу щырялэм зыкьегъэлэтыгъэным фэшI цыфхэм лэжъапIэ къафэгъотыгъэным фэлэ-жыгъэрэ республикэ къулыкьум икьу-лыкьушIапIэхэм къыкIэлэыкIорэ лэныкьохэм атетэу яIoфшIэн зэ-хашъ.

— Адыгэ Республикэм IoфшIэ-нымкIэ ибэдзэршыплэ изытет ыкIи цыфхэм IoфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ

социальнэ программэхэм ахэлэжыэн-хэ зэралэкIыштым ехьылэгъэ къэ-бархэр альыгъэлэсыгъэнхэмкIэ къэ-ралыгъо фэло-фашIэхэр афэгъэцэкIэгъэнхэр; — IoфшIэплэ чыплэхэу ялэхэр зэгъэ-шIэгъэнхэм пае цыфхэм IoфшIэн язы-тыхэрэм адэлэжыгъэныр;

— бзыльфыгъэхэр зыхэлэжыэнхэ альэкIышт, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, кIочIабэ зымыщыкIэгъэ ыкIи стандартым темыгъэлэсыкIыгъэ зэхэщакIэм темыт Ioф зыщашIэн альэкIышт обществен-нэ IoфшIэнхэр нахьыбэ шыгъэнхэр. Ахэр псэуплэхэм ясанитарнэ къэбзэ-ныгъэ ехьылэгъэ IoфшIэнхэр, элект-росетхэм яуплэкIокIо, организацияе эффэшъафхэм ащагъэцэкIэрэ дело-производитель зыфэпIощт IoфшIэнхэр арых.

ХэушъафыкIыгъэ шапхъэм (мэфэ псаум, тхьамэфэ псаум атемьлытэ-гъэ, сменэ шыкIэ зилэ) IoфшIэнхэмкIэ 2014-рэ ильэсым иапэрэ мэзих чыплэу щылагъэхэр зэкIэ вакансиэхэм япро-центи 9-м шIокIыштыгъэн.

Зыныбжэ имыкьугъэ кIэлэцIыкIухэр зыплурэ бзыльфыгъэхэу ыкIи IoфшIэн лыхьухэу цыфхэм лэжъапIэ къафэгъо-тыгъэным фэлэжыгъэ къулыкьухэм 2014-рэ ильэсым иапэрэ мэзих къыкIоцI кIэлэцIы-кIухэр зыплухэрэ бзыльфыгъэ 27-рэ еджакло агъэклауагъэх. Ахэм ащышхэу нэбгырэ 16-мэ зыныбжэ ильэсыгъэ кIэлэцIыкIухэр аплух. Сэнэхьат зэрагъэгъотыным фэшI цыфхэм IoфшIэн ягъэгъотыгъэным фэлэжыгъэ къулыкьухэм 2014-рэ ильэ-сым иапэрэ мэзих къыкIоцI кIэлэцIы-кIухэр зыплухэрэ бзыльфыгъэ 27-рэ еджакло агъэклауагъэх. Ахэм ащышхэу нэбгырэ 16-мэ зыныбжэ ильэсыгъэ кIэлэцIыкIухэр аплух.

IoфшIэн къагъотынымкIэ адэлэжыгъэным тельытэгъэ программэхэм атэгъэлэсыкIы-гъэу нэбгырэ 423-мэ пэлъэ клэклым тельытэгъэ IoфшIэн къафагъотыгъ, бзыльфыгъэ нэбгырэ 11-мэ Ioф зыщашIэшт яунэе лэжъапIэхэр къызэлэуа-хыгъэх.

Адыгэ Республикэм икьэралыгъо программэу «2014 — 2018-рэ ильэс-хэм цыфхэм лэжъапIэ къафэгъотыгъэ-ныр» зыфилохэрэм егъэнафэ 2014-рэ ильэсым сабым зыныбжэ ильэсыгъэ охьуфэкIэ ифэло-фашIэхэр зехьэгъэн-хэм тельытэгъэ отпуск щылэхэ ыкIи уужкIэ Ioф ашIэн гухэлэ зилэ бзыль-фыгъэ 30 еджакло гъэклогъэнхэ фаеу. А гухэлхэм пае Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет сомэ мин 376.5-рэ къышIадалытагъ.

ЗычIэ къетлогъэ купым хэхьэрэ бзыльфыгъэхэм профессиональнэу еджэнхэ ыкIи Адыгэ Республикэм сэнэхьат зыщарагъэгъотырэ еджапIэу итхэм хэгъэхьожэ сэнэхьат къащыз-лэклагъэхьанэу амал яI. Адыгэ Рес-публикэм икьэралыгъо бюджет про-фессиональнэ еджапIэу «Мыекьопэ индустриальнэ техникум» прикладной IэпIэлэсэныгъэхэмкIэ лэныкьуабэ къы-зэпIэзыуытырэ Гупчэ къыщызэлэуахыгъ. Зыныбжэ ильэсыгъэ мыхьугъэ кIэлэ-цIыкIухэр зыплурэ бзыльфыгъэхэм ащ сэнэхьат эффэшъафхэр щызэрагъэ-гъотынхэ альэкIыным тегъэлэсыкIыгъэ егъэджен программэхэр щызэхэагъэу-цагъэх.

Адыгэ Республикэм икьэралыгъо программэу «2014 — 2018-рэ ильэс-хэм цыфхэм IoфшIэн ягъэгъотыгъэныр» зыфилохэрэм ыгъэнэфэрэ Ioфыгъохэм ягъэцкIэжыгъын нахьыбэу шуагъэ кьегъэ-тыгъэн гухэлхэм фэшI сэнэхьат егъэ-

джэным ыкIи хэгъэхьожэ сэнэхьат ягъэгъотыгъэным япхыгъэ Ioфы-гъохэмкIэ цыфхэм IoфшIэн язы-тыхэрэм зарагъэгъэгъы.

Сэнэхьат егъэдженым дыкIыгъоу бзыльфыгъэхэм республикэм Ioф-шIэнымкIэ ибэдзэршыплэ изытет ехьылэгъэ къэбархэр альыгъэлэсы-гъэнхэм ехьылэгъэ къэралыгъо фэло-фашIэхэри афагъэцакIэх.

Ыныбжэ ильэсыгъэ охьуфэкIэ са-быим ифэло-фашIэхэр зехьэгъэнхэм фэшI отпуск щылэ бзыльфыгъэхэм кIэлэцIыкIур плугъэным дыкIыгъоу Ioф ашIэн альэкIыным иамалхэр ягъэгъотыгъэнхэм яхьылэгъэ Ioфы-гъохэу зэрахьэхэрэм, джаш фэдэу рагъэдженхэ зэралэкIыштм яхьы-лэгъэ къэбархэр альыгъэлэсыгъэнхэр къыкIэлэыкIорэ лэныкьохэм ате-гъэлэсыкIыгъэу зэхашъ.

— къэбарлыгъэлэс амалхэмкIэ, ащ хэхьэх цыфхэм IoфшIэн ягъэ-гъотыгъэнымкIэ гупчэхэм ямобильнэ гупчэхэри;

— цыфхэм IoфшIэн ягъэгъотыгъэ-ным фэлэжыгъэ къулыкьухэм я Интернет-ресурсхэм, социальнэ Ioф-шIэнымкIэ гупчэхэм ядэпкэ пхъэм-бгъухэм IoфшIэплэ чыплэ нэкIхэм яхьылэгъэ къэбархэр арыгъэхьэ-гъэнхэр.

Джаш фэдэу а къэбархэр Ин-тернет-ресурсэу www.zagad.ru www.trudvsem.ru зыфилохэрэм ща-гъэклэжыгъэхэ зэпыт.

КЪОХЪУЖЪ Долэт.

ПрофориентациемкIэ, психоло-гическэ Iэпылэгъу ятыгъэнымкIэ, егъэдзгъэнхэмкIэ ыкIи цыфхэм къэбархэр альыгъэлэсыгъэн-хэмкIэ отделым ипаш.



Шыныгъэлэжхэм зэрэхатхэу нэфыкырэмкIэ, Нэтыхуае зыщылэр илъэс 2535-рэ мэхъу. Къуаджэр итэкхуагъэу шытэп, зэкIэупкIагъэу шыс, унэхэр зэдыпэбгъухэу урамхэм абгъуитIукIэ рекIокIых, чIыплэ нэкли илэп, абгынэжыгъэ уни дэпIагъорэл. Урам гупчэр къуаджэм икIыхагъэкIэ занкIэу пхырэкIы. ЧIыплэ зэкIужь ар зыдэщысыр. Игубгъо гъэбэжху-лэмэ къащыкIырэ лэжыгъэ зэфэшхуафхэр, мэкIупIэхэр, хуупIэхэр зэгольхэу къэлыагъох, ахэм ятеплэ дахэ, гур къалэты. Хьалэлых, нэгуйхыгъэх мыщ шыпсэхуэрэр, ягуапэу хьакIэм пэгъокIых, нэгушIохэу рагъэблагъэ. Къоджэ цыкIум гъогушхо къыкIугъ, тарихъ бай пылъ.

Хьатрамтыкужъыр

Къуаджэм ыцIэ гъогогуищэ зэблахугъэ: Хьатрамтыкужъ, Суворов-Черкесск, Нэтыхуай. Къуаджэм апэрэ цIэр фаусы-нэу зэрэхуэгъэм ехылагъэу мары къалотэжырэр. Хы ШыуцIэ IушIом фэшIыгъэхэу, ялакъокIэ унэгъуабэ хуэхэу, былымышхуэу ялэм ипчъагъэ амышIэжъэу, ямылыкIуи акIэхъан Iэгъо-блэгъум имысэу шыпсэхуштыгъэх Хьатрамхэр. Зэгорэм огушхо къафакIуи, ябылымхэр од хуэхэу, япчъагъи къыщыкIэу зе-



Врач Iepelasey Tsushkha Kharyet (1948-рэ илъэс).



СССР-м и Апшээрэ Совет идепутатыгъэу Мэджэс Сафыйет.

Район гупчэу Тэхьутэмыкхуае икыблэ лъэныкъокIэ гъэзагъэу Iуашхъэм къоджэ цыкIоу Нэтыхуае тес. Унэгъуишхэм тIэкIу нахыб дэсыр, шыпсэхуэрэр нэбгырэ 500-м ехъу. Нэтыхуае джы чIыплэу зыдэщысым къызыкIожыгъэр жьоныгъокIэ мазэм илъэс 90-рэ хуэгъэ. А мэфэкIыр бжыхъэм хагъэунэфэкIынэу къоджэдэсхэм загъэхъазыры.



Совхозэу «Октябрьскэм» илэжьэкIо пэрытхэр (1972-рэ илъэс).

ублэм, ятIысыплэ ахъожыгъ. Анапэ пэмычыжъэу чIыпIакIэ цаубыти, апэу мыщ тIысыгъэхэр Хьатрамхэр арыти, Хьатрамтыку фаусыгъ, тIэкIу-тIэкIоу хахъоуи Iублагъ. Къуаджэм ыцIэ тIоу зэхэт: **Хьатрам** — лъэкхуацI, **тыку** — къогъу, чIыплэ дэгъу.

КъыхэкIыгъ лъэхъанэ нэмыкI къуаджэхэм адэхэр зыгубжыхэкIэ бгэхэу, «Алахъым Хьатрамтыкужъым уехъ!» алоу. Хьатрамтыку чыжъэ дэдэу, зыдэщысыр чIыплэ дэгъу къащэгъэхъоу, Сыбыр агу къагъэкIэу.

Хьатрам анахъ унэгъо лъэрыхъэм Пакъ ыцIэу пшъэшъэ дахэ, къэшъокIо Iазэ иIагъ. Ащ ордэ фызэхалхъагъэу къало:

**Пакъэр уджым зыхахъэкIэ,
Уджыр лъэхъу-лъэхъу,
Пакъэри къызахэкIыжъэкIэ,
Уджыр мэхъэ-плIао...**

Пшъэшъэ дэхагъ ыкли шэнышIуагъ Пакъэ. Джары ищытху къыралотыкIэу цыфхэм ащ ордэ зыкIыфаусыгъэр. Джы Адыгэ Республикэм иансамблэу «Налмэсым» иконцертхэр бэрэ а ордэмыкIэ къеублэх. Ордэ шлагъохэр гъыбзэ зыщыхуажы-рэ уахътэхэр къуаджэм ищыIэныгъэ къебэкIыгъэх.

Суворов-Черкесск

Урыс пачыхъэм мурадэу ышIыгъэм адыгэ лъэпкыр лъэпсэкIод ехулапIагъ, ихэкужъ ащ ыбгыни, итэкхуагъэу, дунаим ихэгъэгъу пчъагъэмэ якIужыинхэу хуэгъэ. Лъыгъэхъэ заоркIо зэхъум, урыс дзэпащэу Суворовым аригъэшIыгъэгъэ чIытыгъэм (дэтIыкIыгъэм) метрищ-плIы икууагъэу шытыгъ. Ар къуаджэмкIэ рекIокIэу, Тамань-рэ Ставрополь-рэ зэрипхыхэу агъэпсыгагъ.

Урысидзэм хэтыгъэ адыгэ офицер заулэ Олэгъэй, Дыор, Шэрэлпыкъохэр къуаджэм къепшылэжыгъэхэу дэсыгъэх. Ахэр арын фае къуаджэм ыцIэ зэблэхуэгъэным кIэщакIо фэхуэгъэхэри. Суворов-ЧеркессккIэ Нэтыхуае еджэхэу аублагъ. Хьазабэу, гурылогъуаеу шытыгъ а лъэхъаныр. Кавказ заоркIо-щтыгъ. Адыгэ къуаджэхэр пымкIэ Iэрыфэгъуэгъэх. ХымкIи пыир къыкIыщтыгъ, тыгъэкъохъапIэмкIи дзэхэр къыришыхэти, къуаджэхэм къатеоштыгъэх. Къээзэкъ зэолхэр жьалымэу зекIоштыгъэх, ахэм япэщэгъэх генералхэр

Бабич, Евдокимовыр, Засс. Чэщ-zymaфэкIэ къоджэ 12 — 18-м нэсэу тырагъэстыкIэу, ябылымхэр атыраххэу, ямылыкIу зэрапхъоу бэрэ къыхэкIыгъ. Уз зэфэшхуафхэм бэ арылпыкIы-щтыгъэр, лIыпкIым иуцуагъэу къуаджэм дэсыр мэкIагъэ, зыныбжъ имыкхуэгъэхэр онэгум итIысхъэхэти, заом Iухъэщтыгъэх. Пачыхъэм изэолI хъун-кIакомэ якIодылэщтыгъэр бэдэд. Адыгэ лъэпкIым инэтыхъое къутамэ нэбгырэ мин 240-рэ хуэщтыгъэмэ, ащ шыщэу Кавказ заом ыуж псаоу къэнэжыгъагъэр нэбгыри 174-рэ нылэп.

Ащ тетэу урыс пачыхъэр жьалымэу къадзекIуагъэми, хэгъэгоу зэрысхэр ягупсэу алытэзэ, къуаджэм шыщхэр апэрэ дунэе заом хэлэжыагъэх, апсэ емыблэжхэу Урысыер къаухъумагъ. Ахэм ащыщых Тыкъо Исхъакъ, Хьагъур Шумафэ, Бэгъ Мосэ. Джащ фэдэу революциеми, граждан заоми къуаджэм шыщыбэ чанэу ахэлэжыагъ.

«Хымэ чIынальэм лъэр шызагъэрэп»

«Iушым иакъыл ибылым», алуагъ адыгэмэ. Насыпыгъэшху упчIэжыгъэу уашыныр, чыжъэкIэ уапэ уплэнышъ, къэхъун-къэ-

шIэн ылъэкIыштыгъэм гу алып-тэзэ, гъогу тэрэз цыфхэр тепщэнхэр.

Ащ фэдэ цыф Iуш Нэтыхуае дэсыгъ. Ар Хьагъуп Тэрпал ары. Къуаджэм шыщэу Кавказ заом къыкIэныжыгъэ тIэкIур иакъылкIэ къэзыгъэнэжыгъэхэр Тэрпалэу алытэ.

ЫныбжыкIэ къытефи пенси-ем агъэкIотэжыгъэгъэ Нэпсэу Мэджыдэ псаоу шыщэу 1992-рэ илъэсым мары къысфилотэжыгъагъэр: «Урысидзэр адыгэмэ къяоу, модыкIэ тыркумэ «та-дэжъ шыукъэкIожъ, тыкышIыожъ» ало зэхъум, Iаджи тенэцIыхыи, хыкIыб зашIыжыинэу рахъухъэ-гъагъ. Лыжъ Iушэу къуаджэм дэсыгъэхэр Iофым ыгъэгумэкIы-хэу Хьагъуп Тэрпалэ дэжъ кIо-гъагъэх упчIэжыгъэу ашIынэу. Тэрпалэ къарилотэжыгъагъ: «Тыркумэ адэжъ шыукIожы хуэщтэп. ТичIыплэ тычысыщт, тичIыгужъ тыбгынэ хуэщтэп. Хымэ чIынальэм лъэр шызагъэрэп, хымэ дышъэ унэ нахы тиунэжъ». Къоджэдэсхэр Тэрпалэ едэ-лугъэх, Тыркумэ кIожыгъэхэп. Джащ тетэу къуаджэр къагъэ-нэжыгъагъ. НэмыкI лъэны-къохэмкIи лыжъ Iушым ишIуагъэ къуаджэм ригъэкIыгъ.

Мыр зыхуэгъэр граждан заом илъэхъан. Дзэ Плъыжыыр къэб-лагъэщтыгъ. Нэтыхуае кадетхэр дэсыгъэх. Къоджэдэсхэмрэ Дзэ Плъыжыым изэолхэмрэ зэфагъэ-блынхэшъ, зэрагъэзэонхэу ахэм



Заом ыкли IофшIэным яветеранхэр.

агу къэкIыгъ, зы купи тырагъэп-цыкIы зыкъуащэгъ. Къуаджэр тIоу гошыгъэ хуэгъэ: зыхэр — кадетхэм, адрэхэр красноар-мейцэхэм ягъусэх. БгъуитIуми лыкIохэр зыхадзыхи Тэрпалэ дэжъ кIуагъэх. «Дзэ Плъыжыым шъуезэонэу шъугу къишъумы-гъахъ. Анахъ хьакIэ лъапIэм фэдэу шъупэгъокI, къежъугъэ-благъэх». ЯтIонэрэу лъыжыым къуаджэр къыгъэнэжыгъ.

Адыгэ хэкур бысым афэхуажы

1922-рэ илъэсыр итыгъ. Ре-волюциери граждан заори IэкIыб хуэгъэх. Хэгъэгум иулагъэхэр ыгъэкIэжыштыгъэх. Суворовэ-

Н
Э
Т
Ы
ХЪ
У
А
Й





Черкесскэ щыпсэхэрэм кьэ-бар гушугаго кьалытэсыгъ: ВЦИК-м иунашъоклэ Адыгэ автоном хэку шыгъ хуьгъэ. Кьоджэдэхэр Адыгэ хэкум кьэ-кложьхэ ашлоигуу лъэу тхылъхэр Адыгэ ыккы Темыр-Кавказ гъэцкэкълэ комитетхэм агъэ-хыгъагъэх. Ялэу кьафагъэ-цэклагъ, мээ шьолъырхэр зэрэхэтхэу чыгу гектар 500 кьаджэм кьыратыгъагъ. Ахэр Тэхутэмыкьое районым иягъэх, ащ иккыблэ лъэныкьоклэ гъэ-загъэхэу шылыгъэх. Урыс пачыхьэм генералэу ыккы помещикэу Кухаренкэм кьыратыгъэгъэ чыгу лахьхэм ащы-щыгъ. Унаго пэпч чыгу гектар шырыщ кьытефэгъагъ. 1924-рэ илээсым унэгъ 18 кьэтысы-жыгъагъ. Ахэм ащыщыгъэх Хьунэ Махьмудэ, Хьушт Шьалихьэ, Меркицкэ Аминэ, Сэхьутэ Сэфэрбий, Абэ Ахьмэд. Кьэтысыжыгъэхэр нэтхъое лъэпкыгъэх, ары кьуаджэм Нэтыхуай зыкыфаусыгъэр. Чыгу лахьхэр тэрэзэу, нахь дэгъоу алэжынкхэм пае кьуаджэм дэс унагохэр зэгуахъэи мэкъумэщышлэхэм яздэ-лэпылэж комитетхэр зэхашъагъэх. Ахэр артелэу зэхэхъагъэх, апэрэ тхьаматэу илагъэр Меркицкэ Амин. А комитетхэм



Шэхэлл Рэщыдэрэ Хьушт Хьазрэтэрэ.

ялэшагъэх Шэхэлл Индрысэ, Хьарэтэ Саинэ, Хьушт Шьалихьэ.

Колхозэу «Красный май»

Цыфхэр зэхэтхэу зэдэлэ-жээнхэмккэ, зэдэлэжынкхэмккэ, зы унаго фэдэу зэдыщылэнхэмккэ комитетхэм, артелым яшугагъ кьэкълэагъ. Нэужым колхоз-совхозхэр зэхашъэ зэхьум, апэрэхэм ащыщэу Нэтыхуае колхозэу «Красный май» щызэхэхъэгъагъ. Ащ изэхэ-хэщэн зи бырсыр кьыпкыгъагъ: кьуаджэр кьызытэсыжыгъэм илээсик нахь тешлэгъагъ, «кулак» зыфалохэрэм афэдэхэр, мылкъушхо зилэхэр дэ-сыгъэхэп. Апэрэ илээсым кьы-щегъагъэу нэтыхуаехэм алэ зэккэдзагъэу лажьэщыгъэх, колхозыр пэрытхэм ащыщыгъ. Тхьаматэу илагъэр Хьушт Шьалихьэ. Зэкьорыпсэу унагохэм техникэу, лэмэ-псымэу, мылкъоу ялэр, чыгуи, мээи алахыжыи, колхозым ратыжыгъагъэх. Ащ гъэхъэгъэ дэгъухэр ышлщыгъэх, цыф шлагъохэр, хьалэлхэр шы-лажьэщыгъэх. Ахэм ащыщыгъ Ацумыжъ Хьаджумарэ. Илээс 16 ыныбжыу колхозым хэхъэгъагъ ар, трактористэу зигъэ-сэгъагъ. Пшашъэхэри ащ илээ-уж рыкълэагъэх. Кьызыкъ Фатрэ

Емзэгъ Зулэрэ тракторист кур-сыр кьаухи, тракторхэм атесхэу бэрэ лэф ашлагъ. Бэгъ Хьадж-фатымэрэ Абэдзэ Аминэтрэ шы-куаохэу, Хьахьурэтэ Набий жьонакълэу лэф зэдашлэщыгъ. Гухэлъ кьабзэхэр лэжьаклохэм ялагъэх, ау зэо мыгъом ахэр зэщигъэкъуагъэх.

Зэо илээсхэм

Нэмыц техаклохэр кьызыт-тебанэхэм, тхэгъэгъу кьаухь-мэнэу кьоджэ цыкълум шыщ нэгъ-гьрэ 86-рэ зэо зэо кълэагъэ. Ахэм ащыщэу 44-мэ кьагъзэжыгъэп. Нэгъыри 2 — 3 зэрыкълэдыкыгъэ унагохэр кьыдэкълэагъэх. Хьа-хьурэтэ Мыхьамэт ыкьуищэу Юныс, Хьызыр, Хьисэ, Мэджэс Ибрахьимэ ыкьуищэу Тальэ-стэн, Биболэт, Кьырмаз, Абэдзэ Хьэсанэ ыкьуищэу Ахьмэдрэ Кьэлэчэрыерэ, Хьушт Рахьимэ ыкьуищэу Аюбэрэ Кьэсэйрэ зэо хэкълэагъэх. Тыкьо Иляс иунаго иккы зэо нэгъыриплэ кълэагъэ: Сулейман, Мэджыд, Аюб, Мэджыдэ ыпхьу Мерэм. Нэгъырэ пэпч лыхьужынкхэм кьызыгъафэзэ пым езуагъ. Сулейман кълэ нэутхэу, чанэу шытыгъ, кьэшъоклэ лэзагъ. Граждан зэо илээхьан Дзэ Пльыжыым хэтыгъ, нэужым ми-лицием лэф ши-шлагъ. Илээс зу-лэрэ чыдэгъэ кьычлэщыплэм шы-лэжъагъ, саты-ушыллэхэм лэф ащишлагъ. Хэгъэу зэошор аухынккэ зы мазэ кьэна-гъэу хэкълэагъ. Аюбэ кьоджэ Со-ветым исекретарыгъ, етланэ Ро-стов шеджагъ, юрист хуьгъэ, на-роднэ хьыкумы-шлэу, Адыгэ хэку хьыкумым итхьа-матэу, хэку гъэц-кклэо комитетым исекретарэу кьы-

хэкълэагъ. Пльыжынкхэм хэлэу зэо зэо, фэхыгъэ. Мэджыдэ колхоз тхьаматэу, бригадирэу, гъэтылэщыплэм илэшхэтэтэу лэф ышлагъ. Дон, Кьырым, Украинэм ащызуагъ. Зэоуж илээсхэм колхозэу «Красный май» щылэжъагъ. Мэджыдэ ыпхьу Мерэм ежэ ишлэгъагъэ зэо зэо кълэагъэ, зенитнэ-артиллерийскэ брига-дэм телефонисткэу зэо аухы-фэ хэтыгъ. Зэо ужом чэмы-щэу, кълэццыкълэу ыгъыплэм икклэлэпэу лэжъагъэ.

Нэтыхуае икклэ пугъэхэр пхьашэу пым езуагъэх. Апэрэ сатырхэм ахэтыгъэх Абэдзэ Ерэджыбэ, Бек Пшымафэ, Былымгъот Заурбэч, Шэхэлл Хьисэ, Хьалыщ Айдемыр, Бо-лэт Гьучыпсэ, Меркицкэ Иб-рахьимэ.

Мыжъосыныр кьоджэ пчэгум ит

1990-рэ илээсым, нэмыц техаклохэр зызэхакъутагъэхэр илээс 45-рэ зэрэхъуьгъэм ехь-лэу, кьоджэ пчэгум мыжъо-сын кьыщызэлэуахыгъ. Кьоджэ зэлүккэм шыадыгъэ кълэцкълэ купыр ары а лэфшэным изэш-хын пылгыгъэр.

Янэплэгъу рамыгъэкълэу, мып-шъыжыгъэу мыжъосыным ишын

ыуж итыгъэх Шэхэлл Темыр, Абэдзэ Ерэджыбэ, Хьахьурэ-тэ Долэтчэрые, Хьалыщ Сэфэр-бий. Мэхьанэшхо зилэгъэ лэф зэшлэуыгъ а купым. Зэо хэкълэ-дагъэхэу нэгъырэ 19-мэ ятхылъ-хэр собесым кьычлэкыгъэхэп, военкоматыр лэпылэгъу кьафэ-хуьгъ, лэфыри зэшлэуыгъэ хуьгъ.

Мэфэклэ мафэхэм мыжъосы-ным дэжэ цыфхэр кьыщызэ-рэгъуоих, Тхьэм елэуэх фэдэ тхьамыкълэагъо кьафэмыкълэжы-нэу, сабийхэр псаухэу, тхьэж-хэу кьэтэджынхэу. Зэо хэкълэ-дагъэхэм ащыщхэм лыгъэу зэ-рахьагъэм тегушылэх. Мыжъо-сыныр пклэ хэмылэу ашлэгъ Нэпсэу Мэджыдэрэ Бек Мэджы-дэрэ. Ллитум яшлэу кьуа-джэм зэхэшлэ, ини, цыкълэу ахэм афэраз. Мыщ дэжыым гум кьэ-кыжыкы кьоджэ усакулэу Хьа-лыщ Сэфэрбий иусэ сатырхэр:

Нэмыц щазымэмэ зор арытэу,

Ыпэккэ кьыкълэу ыгъэс-тэу, ыкьутэу,

Кьакулэ, сичылэ кьыдэ-хьэ.

Кьызыдэхьагъэр сабий хьабл, шьузэбэ хьабл...

Пльыжынкхэм зэрэхъэзэ чыплэ зэфэшхьафхэм ащызэ-охи, Теклоньгъэр кьыдагыгъэу, псау, ордензехъэхэу ыккы медаль пчъагъэхэр ялэу Нэтыхуае нэгъыри 9 кьэклэжыгъ: Бек Мелэчхьан, Былымгъот Заурбэч, Гунай Мустафа, Мер-кицкэ Ибрахьим, Нэтхьо Нэ-джыб, Хьагъур Андзаур, Хьа-ратэ Шыхьам, Цушъхэ Заур-бек, Шэхэлл Хьис.

Лэфшэным ищытхьузехьэхэр

Кьоджэдэхэр арыгушхохэу, лэфшэным ищытхьузехьэхэу зэо лэжъанми, зэоуж илээс кьы-нхэм цыф шлагъохэр Нэтыхуае дэсыгъэх, ащыщхэр джыри пса-ух. Ахэр непи кьоджэдэхэм агъэлэплэх, щысэ афэхьу. Цыфхэм ягукъэкълэжыгъэм шлүккэ ахэт Ацумыжъ Хьаджэумарэ ыцлэ. Кълэ лэахьоу колхозым хахьы, итлысыжыгъо охьуфэ хьалэлэу лэжъагъэ. Трактори-стыгъ, трактор бригадирэ ипэ-щэгъ. Механизатор сэнэхьатыр алэ кьырагъэхьанмиккэ Хьаджэ-умарэ бэмэ ишлэуагъэ аригъэ-кыгъ. Анахь гъэшлэгъоу пшэ-шэхэм ащыщхэм техникэр шлү аригъэлэгъун зэрилэжыгъэр, илэагъо зэрэрищагъэхэр ары. Кьызыкъ Фатрэ Емзэгъ Зулэ-рэ станицэу Ханскэм курсхэр кьышаухи, трактористхэу кол-хозым щылэжъагъэх 1946-рэ илээсым нэс.

1944-рэ илээсым колхозэу «Красный май» зыфилорэм ихэтэрыклэжэ бригадэ ибри-гадирыгъ Хэгъэу зэошхом сэкъат хэхьухъэгъэгъэ Абэдзэ Ерэджыбэ. Хэтэрыклэжыгъэу Мызэгъ Аслъанхьан, Емзэгъ Зулэ, Бек Шыхьархьан хэтэрыклэ-рассадэ дэгъоу кьагъэкълэагъэр кьылыжыи, нэмыккэ колхозхэм аратыгъагъ. Зэо кълэ зэхьум кьуаджэм шыщ бзылфыгъэхэр шыкоуагъэх, жьонэкълэагъэх, ком-байнерыгъэх — лэфшэнхэр зэккэ агъэцкэлэщыгъэх. Мэкъумэщ хьызмэтым изыкьегъэлэжыгъын ялахьышлэу зэрэхашыгъагъэм пае 1945-рэ илээсым медаль «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941 — 1945 гг.» зыфилорэр кьараты-гъагъ Нэпсэу Гьучыпсэ, Ем-



Зэо ужом колхозыр зыпкэ изыгъэуцожыгъэхэм ащыщхэр (сурэтым итхэм абгъухэмккэ щытых Шэхэлл Тайбатрэ Нэпсэу Мэджыдэрэ).

зэгъ Нурыет, Емзэгъ Хьарунэ.

Сыд хуьгъэккы тракторыр кьы-зэтеуцонэу шытыгъэп, зэпымыоу лэф ышлэн фэягъэ. Адэ гъэс-тыныпхъэ щымылэм? Хьадэгъум нэмыккэ хэкълэу зымылэ шылэп. Бек Шыхьархьан, Хьахьурэтэ Кьэралхьан, Емзэгъ Нурыет, Нэп-сэу Аслъанхьан гъэстыныпхьэр (соларкэ) кьахьынэу Тэхутэмы-кьое МТС-м лэсэу кълэщыгъэх. Литри 10 зэрыфэрэ бакым бэ-щыр игъэкълэу, ыцыпитлэу алы-гъэу ар кьахьыштыгъ. Жьыщы-гъэх, лэжыгъэр рауыщыгъ, зыгъо хуьгъэр лухьыжыштыгъ.

Зэо илээс кьынхэм лыгъэ кьыхэфагъ Мэджэс Мелэчхьан. 1942-рэ илээсым имэзэе ащ ишхъэгъусэу Хьасан зэо илэ-гъэкълэагъ, Сталинград кьы-ухъумзэе ар фэхыгъэ. Мелэч-хьан сабыитф кьылэхэна-гъагъ. Анахьыккэ цыкълэу, Дзэ-хьан, мээитлэу ыныбжыгъэр. Бзылфыгъэр тхьаусыхэу, гъэу альэгъуьгъэп, лэулауьгъэп, лэф ышлагъ, илфыгъэхэри хищы-жыгъэх.

Шэхэлл ллакьом шыщхэу ме-ханизатор нэгъырих колхозым щылэжъагъэх: Даут, Темыр, Рэ-щыд, Кьымчэрыи, Налбий, Мэ-джыд. Механизатор лэпэлэсагъэх Бэгъ Салымэ, Чэлэбий Бидан, Болэт Гьучыпсэ, Бжыхъэкьо Хьисэ, Ацумыжъ Аюбэ, Емзэгъ Кьэсэй, Чэлэбий Исмахьилэ, Мамхыгъэ Чэтибэ, Хьушт Хьаз-рэт, Мэджэс Хьалидэ, Мэджэс Мэджыдэ, Хьагъур Юныс, Ем-зэгъ Русьан, Хьагъур Хьисэ, Хьатитэ Кьырымызэрэ Махь-мудэрэ.

Зэо ыпэккэ ыккы зэоуж илээсхэм колхозэу «Красный май» зыфилорэр хэтэрыклэжы-нымккэ, былымхьунымккэ, мэлхьунымккэ районым ипэрыт

хьан, Бэгъ Хьаджфатым, Шы-хьархьан, Бжэшлэ Айшэт, Хьа-гъур Сафьет, Хьахьурэтэ Кьэ-ралхьан, Хьарыет, Мелэчхьан, Емзэгъ Нурыетрэ Аминэтрэ, Шэхэлл Фенэ, Хьушт Тайбат, Чэлэбий Фатымэт, ахэм анэ-мыккыхэри.

«Сятэ ынапэ тесхыщтэп»

Нэтыхуае шыщэу анахь лэжъэккэ дэгъухэм ащыщыгъ Хьушт Хьазрэт. Хьушт Сэфэр ыкьоу Хьазрэт иццылэуьгъом кьыщегъэжъагъэу лэфшэным хэшагъэу кьэтэджыгъ, механи-затор хьу шлоигъуагъ ыккы ар кьыдэхьуьгъ. Хьазрэт ятэу Сэфэр лэфэу ышлэрэм «псэ кьыпе-гъаккэ» зыфалорэм фэдагъ.

Зэоуж илээс кьынхэм зы-кклэццылэуьгъо тегъагъэхэм Хьазрэт ащыщыгъ. Мэшлэуае хьазабэу цыфхэм кьафыхыгъэр ышхъэккэ ыушэтыгъэу шытыгъ. Тым сэнэхьат зэфэшхьафы-бэ хэлэыгъ, зыхэмылэжъэгъэ шыхьаф кьуаджэм щызэхаша-гъэп. Зэо кьызежъагъэм кьы-щыублагъэу аухыфэ кьэтыгъ, кьыныбэ ыльэгъуьгъ.

Илээс 14 ыныбжыгъэу Хьаз-рэт лэфшэныр ригъэжъагъагъ. Техникэр шлү ыльэгъуштыгъ, тракторист сэнэхьатыр ылэ кьы-ригъэхъэгъагъ. Апэ трактори-стым илэпылэгъуьгъ, нэужым иза-кьоу илээс пчъагъэрэ лэф ышлагъ. Хьазрэт ылакьохэр узыщыгъэх, тракторым икабинэ итлысхьаньы кьехьытэкълэщыгъ. Цыфхэр дэлэпылэхэе рагъэтыс-хьэуи кьыхэкълэщыгъ. Гъэхъэгъэ-шлүхэр ышлэзэ лэжъагъэ, илэф-шлэклэ щысэтэхыплэагъ, медаль-хэр, шытхьу тхылъхэр, ахьщэ шлухьафтынхэр, орденэу «Лы-



Еджаплэм ипашэу Хьалыш Мулиэт кълээдджаклохэм ахэт.

хьызмэтшлэплэхэм ащыщыгъ. Лэфшэным ищытхьузехьагъэх Абэдзэ Аминэт, Шамсэт, Тыр-кухьан, Хьахьурэтэ Набий, Кьэралхьан, Хьарыет, Мелэч-

тэныгъэм и Тамыгъ» зыфилорэр кьыфагъэшъошэгъагъэх. Джащ тетэу амал елэфэ Хьазрэт лэф ышлагъ, игушылэ епцылжыгъэп.

ХьУШТ Цэбан.





Ыпсэ идэхагъэкIэ ыфэпагъ

СССР-м и КЪЭРАЛЫГЪО ПРЕМИЕ
ИЛАУРЕАТЭУ, АР-м ИЛЪЭПКЪ ТХАКЮУ
КIЭРЭЩЭ ТЕМБОТ
НЕПЭ КЪЫЗЫХЪУГЪЭ МАФ

Ежъ иакъыл зыуцугъэм къыщегъэжъагъэу
иадыгъэ лъэпкъ фэгумэкIэу, шIу фишIэным
фэхъазырэу, ыпсэкIэ ар зэхисIэу ыкIи ащ
кIэрытэу, адыгэм идэгъугъэ, илъэшыгъэ
зэрэдунэу шызэлъаригъашIэмэ шIоигъоу,
а зэкIэмкIэ фэлъэкрырэр ышIэу шылагъ
тхэкIошхоу КIэрэщэ Тембот Мыхъамэт
ыкIор.

Шышхъэлум и 16-р, 1902-
рз илъэсыр къызыхъугъэ маф
илъэпкъ идэхэлэуатэу, адыгъ гу-
чыIэм фэлэпэлэсэу, гупшысэм
тамэ къыгозыгъэкIэ КIэрэщэ
Тембот. Илъэс къэс джары мы
мафэр лъэпкъ мэхъанэ фэтшIэу
къызыкIыхэдгъэщырэр. Илъэпкъ
пае шIушIэгъабэ зылэжыгъэ
КIэрэщэ Тембот итворчествэ
тырыплэжыгъэ, ары къэс тха-
кIом ыпсэ идэхагъэкIэ адыгъ
литературэр зерифэпагъэр,
зэригъэбаигъэр кIэтэгъэтхы.
КIэрэщэ Тембот цIыф еджэ-
гъэ-гъэсэгъэ къодыгъэп, гу-
рыплэ ин зилэгъэ тхакIу.

зыгъэушыгъэхэр, ау янэжъ
ипшысэ идунай бэрэ хэтынэу
хъугъэп, джашыгъум ныжъым
игъэсэпэ гушыIэхэр, фолькло-
рыр Iэубытыплэ кIалэм ышIы-
гъэх. Тембот егъэшIэрэу ыгу
къынагъэхэм ащыщыгъэх янэжъ
къыфилотэгъэ хъугъэ-шIагъэхэм
ащыщэу абдзахэхэр илъэсы-
бэрэ тхакIохэм зэрэбэны-
жыгъэхэр. Зэгорэм нэнэжъым
шъэожъыем ордэ горэ къы-
филуагъ, къэнэшхъэигъ, етIанэ
къырилуагъ: «Зышымыгъэгъуш
ар, си Тембот, угу иубыт.
Абдзэхэ лыхъужьмэ ар афу-
усыгъ. Зы ордэ едзыгъом Гуа-

«Насыным игъогу» зыфилорэ романыр
литературэм шагъэлэплэщтэу Г.Ф. Ско-
сыревым зэрилогъагъэр къэшъыпкъэ-
жыгъ. А тхылъыр гъогогъу 14-рз къы-
тырадзэжыгъ, къэралыгъо зэфэшхъа-
фыбэмэ абзэкIэ къащыдэкIыгъ.

Адыгэм игъогу чыжы, игъогу
благъи, иблэкIыгъи, инепэрэ
мафи, итхыдэ лъэуж Iужъуи,
игумыпсэф шылакIи, итарихъ
гъогууани кIэзыгъэнчъэу кIиу-
гъуаеу, лъэпкъым ишIу зэкIэ
ыухъумэу, къыгъэгъунэу тхагъэ
КIэрэщэ Тембот. Къызыхъу-
хъэгъэ я XX-рз лэшIэгъум
(иублэгъу) игумэкIи, икыни,
итхъагъуи зэхисIэу, лъэпкъы-
жъэу адыгэм игъогууанэ зы-
фэдагъэри, зыфэдэри ипроизве-
дениехэм къащырилотыкIынхэ
фызэшIокIыгъ. Шыпкъэм те-
тэу адыгэм ишыIакIэ — илы-
гъэ, ицIыфыгъэ хабзэ, ихэку,
ичIыопс ядэхагъэ итхылъхэм
къащилотэу. Тембот ипрои-
звениехэр адыгэм ышхъэ
къырыкIуагъэр зэкIэ зэрыплэ-
гъорэ гъунджэх.

КIэрэщэ — илэшIэгъу
илэгъу (1902 — 1988). Итвор-
ческэ гулытэ къызыушым
илъэс 13 нахъыбэ ыныбжы-
гъэщтэп. АщкIэ анахъэу зи-
шIуагъэ къекIыгъэр янэжъэу
Мэзагъу ары. Нэнэжъыр къы-
хэкIыгъэ абдзэхэ лъэпкъ лы-
хъужьым лъэшэу рыгушхошты-
гъэ, ялъэпкъ, ячIыгу шIу алъэ-
гъухэу икIалэхэри, ахэм къа-
лфыгъэхэри ыплугъэх. Инэнэжъ
пшысэ зэфэшхъафыбэу ренэу
къыфилуатэщтыгъэхэр ары пстэ-
уми апэу Тембот иакъыл къэ-

гъэ дзэкIолI лыхъужъэу къы-
зытегушыIэрэр сэ сят ары». Зэхихи,
ылъэгъуи псынклэу Тембот ыгу
риубытэщтыгъ, а зэкIэ игуапэу
илэгъу кIалэмэ къафилотэжыштыгъ,
гупкIэ-щтыгъ.

Тембот анахъ IофшIэгъэ инэу
фэлпэжъун плъэкIыщтыр
1923-рз илъэсым, гъэтхэпэм и
8-м адыга-
бзэкIэ зэри-
дзэкIи «Ин-
тернациона-
лыр» гъэзе-
тэу «Адыгъ
макъэм» иа-
пэрэ къы-
дэкIыгъо
къызэрэщы-
хиутыгъа-
гъэр ары.
ШыIакIэм
щыхъурэ-
щышIэрэр,
зэхъокIыны-
гъэ инхэу
къэблагъэ-
хэрэр зэ-
хишIэхэу,
илъэпкъ
шIэныгъэ
амалхэр
Iэкильхъан-

хэм, адыгъ лъэпкъым тхэкIэ-
еджакIэ ыбзэкIэ ыгъотыным ар
сыдигъуи кIэхъопсыщтыгъ. ИшIэ-
ныгъэрэ иакъылрэ зызэкъоуцо-
хэм, имурадхэри нахъ къызе-
лукIыгъэх.

КIэрэщэ Тембот — адыгъ
тхакIу, джары зыщыщ адыгъ
лъэпкъым ыгу къыгушIыкIын,
ыпсэ рилъэгъукIын зыкIыфы-
зэшIокIыгъэр. Адыгэм игъогу
фэдэжъ ышхъэкIи пэкIэлы-
гъэр, ыщэчыгъэр. Мэфэ ошъуа-
пщэхэр IукIотыхи, гушIогъо Iотэ-
жыгъори къэсыгъ. 1923-рз илъэ-
сым къыщегъэжъагъэу опсэ-
уфэ тхагъэ Тембот. 1924-рз
илъэсым КIэ-
ращэм иапэ-
рэ расска-
зэу «Аркъ»
зыфилорэр
къыдэкIыгъ.
Романэу
«Щамбулым»
ипычыгъохэр
бэ темышIа-
гъэу ащ къы-
кIэлыкIуагъэх,
етIанэ рома-
ныр (1934)
къыдэкIыгъ,
рассказхэу
«МэщыкIэ
ишхъакIуи»,
«Зэныбджэгъуи-
ри» къыхиутыгъэх. 1947-рз
илъэсым адыгабзэкIи урысы-
бзэкIи «Насыным игъогу» зы-
филорэ романыр къыдэкIыгъ.
Советскэ литературэм ипро-
изведение анахъ дэгъухэм
ахалыти, романэу «Дорога к
счастью» зыфилорэм Кавка-
зым щыпсэурэ цIыф лъэпкъ-
хэм ялитературэкIэ апэрэу
СССР-м и Къэралыгъо премие
къыфагъэщышагъ. Зэо ужым,
1951-м, «Рассказхэр», «Шапсы-
гъэ пшъашъ», ахэм аужыIоу
романэу «Типшъашъэхэр», по-
вестхэу «Ны Iушым ыпхъу»,
«Абрек» («Хъаджырет»), «Гур
гъэпытэ», романэу «Куко», но-
веллэхэр дэтхэу «Лыгъэ», ро-



манэу «Шыу зау», «Хэшы-
пыкIыгъэ тхыгъэхэр» (2002)
томитIу хъоу, «ХэшыпыкIыгъэ-
хэр» тхылъыщ хъоу къыдэкIых.
КIэрэщэ Тембот ипроизведе-

щыдэкIыгъ. Литературэ ыкIи
культурэ мэфэки Iофтхъабзэ-
хэм ахэлэжъэнхэу Адыгеим
къэкIорэ цIыф лъэпкъхэм
ялыкIохэм ащыщхэр агукIэ
ашIоигъоу Тем-
бот зэрагъэлъэ-
гъунэу ыдэжъ
ихъэщтыгъэх
ыкIи а зэлукIэ-
гъу-зэдэгъуш-
Iэгъухэр хэти
ыгу къынэжы-
гъэх. Тембот
иунэ цIыфкIо-
плагъ. Ащ шы-
зэблэкIыгъэ-
хэм ащыщых
С. Михалковыр,
С. Сартако-
выр, Р. Гамза-
товыр, А. КIы-

Тембот анахъ IофшIэгъэ инэу фэлпэжъун
плъэкIыщтыр 1923-рз илъэсым, гъэтхэ-
пэм и 8-м адыгабзэкIэ зэридзэкIи «Ин-
тернационалыр» гъэзетэу «Адыгъ макъэм»
иапэрэ къыдэкIыгъо къызэрэщыхиуты-
гъагъэр ары. ШыIакIэм щыхъурэ-щышIэ-
рэр, зэхъокIыныгъэ инхэу къэблагъэхэрэр
зэхисIэхэу, илъэпкъ шIэныгъэ амалхэр
Iэкильхъанхэм, адыгъ лъэпкъым тхэкIэ-
еджакIэ ыбзэкIэ ыгъотыным ар сыдигъуи
кIэхъопсыщтыгъ.

ниехэу шыпкъэр зылъапсэхэм
зэрэдунэу щяджэх. Урысыбзэ-
кIэ, украинабзэкIэ, арапыбзэ-
кIэ, китаибзэкIэ, латышыбзэкIэ,
чехыбзэкIэ, тыркубзэкIэ зэра-
дзэкIых. ТхакIом игупшысэ куу,
лъэшы ар зытешыкIыгъэ адыгъ
лъэпкъым илIыгъэ-пытагъэ фэ-
дэу. ИлэшIэгъу Iэпэ-цыпэм КIэ-
ращэм хъалэлэу шIур илъэпкъ
филэжыгъ, илъэс 60-у адыгъ
тхыгъэ литературэм зыхэтыгъэм

шъэкъор, К. Кулиевыр, А. Шэу-
джэнцыIыкIур, А. Шэртаныр,
Г. Шолохов-Синявскэр, акаде-
микэу А. Чикобавэ, сурэты-
шIэу М. Домашевскэр, нэмыкI-
хэри. Ныбджэгъуныгъэм, зэ-
къошныгъэм уасэ афишIэу КIэ-
рэщэ Тембот нэгуйхыгъэу, гу-
фэбэныгъэр къыхэхэу сыдигъуи
ахэм апэгъокIыштыгъ, ащ фэдэ
лытэныгъэ зэфыщытыкIэм ыгу
хагъахъоштыгъ. ГушIыIэ фабэу

КIэрэщэ Тембот цIыф еджэгъэ-гъэсэгъэ къо-
дыгъэп, гурыплэ ин зилэгъэ тхакIу. Адыгэм
игъогу чыжы, игъогу благъи, иблэкIыгъи,
инепэрэ мафи, итхыдэ лъэуж Iужъуи, игумып-
сэф шылакIи, итарихъ гъогууани кIэзыгъэнчъэу
кIиугъуаеу, лъэпкъым ишIу зэкIэ ыухъумэу,
къыгъэгъунэу тхагъэ.

ыпсэкIэ ар ыгъэбаигъ. Адыгъ
лъэпкъым ылъапсэ къыщегъэу
ышхъапэ нэсыжъэу итхыгъэ-
хэм ащигъэунэфыгъ, къащырило-
тыкIыгъ. ШыIэкиIэу къаIорэм
инэфыпс зэхисIэу КIэрэщэ Тем-
бот произведение инхэу «На-
сыным игъогу», «Типшъашъэ-
хэр», «Куко» зыфилорэхэрэр
ытхыгъэх. Игуапэу, фэлэпэлэсэу
тхакIом илъэпкъ тарихъ, адыгъ
чIыгум идэхагъэ цIыфыбэм
афырилотыкIыгъ.

Икъэлэмыпэ мыуцэкукIэ,
ипсэлэу фэбэ IэшIукIэ тхэкIо-
шхоу КIэрэщэ Тембот дунаим
щызэлъашIагъ. ЗэрэтхэкIо цIэ-
рылом эпэсыгъэу къыфатхэщты-
гъэх, къыфэгъушIоштыгъэх, къы-
факIоштыгъэх зэрагъэлъэгъунэу.
«Насыным игъогу» зыфилорэ
романыр литературэм шагъэ-
лэплэщтэу Г.Ф. Скосыревым
зэрилогъагъэр къэшъыпкъэжыгъ.
А тхылъыр гъогогъу 14-рз къы-
тырадзэжыгъ, къэралыгъо зэ-
фэшхъафыбэмэ абзэкIэ къа-

гум къыкIыхэрэр зытетхэгъэ
ятхылъхэр, ятхыгъэ тхъапэхэр
Тембот имэкIайхэм бэу ате-
тыгъэх, ахэр джы тхэкIошхом
ипитературнэ музей чIэлъых.

КIэрэщэ Тембот гушIыIэ дэха-
бэ фалуагъ, фатхыгъ, ахэм зэ-
кIэми тхакIом ипроизведение-
хэм осэшIу къащыраты. А зэ-
кIэри зы тхыгъэ цIыкIум игъэ-
фэгъуай. Ау сигушIыIэ ежъ
Тембот игупшысэ-тхыпхъэкIэ
къэсыухымэ сшIоигъу. «Тишы-
лакIэ тызыкIэхъопсырэм энэ-
къокуу. Зэрэшъульэгъоу, а зэ-
нэкъокууныгъэм нахъыбэрэм-
кIэ шыIэныгъэр анахъ лъэшэу
тызкIэхъопсырэм шытекIо», —
щитхыгъ ащ романэу «Ти-
пшъашъэхэр» зыфилорэм. Щэч
хэлэп, тхэкIошхом зыкIэхъо-
псыщтыгъэр къыдэхъугъ —
ишIулэжыгъэ гушхъэгъомылэ
бай илъэпкъ къыфигъэнагъ. Ащ
джы тырэгъуазэ, тырэгъушхо.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.





ПСАУНЫГЪ



Клэлэцкылоу шьогъазэм пэуцужьырэ лэзэгъу уцыр зыхалъхьагъэр процент 82-р ары, зыныбжь икьугъэхэм ащыщэу а зэпахырэ узыр кызытэкыгъэхэм япроцент 70-м прививкэр ашыгъэп.

Зэпахырэ уз эфэшхьафхэм апэуцужьыгъэным фэшл цыфхэм лэзэгъу уцхэр ахэлъхьагъэным и Календарь («Национальный календарь иммунизации» зыфатлорэм) шэклогъум и 15-м ехьулэу зэхьокыныгъэ фишышт Роспотребнадзорым. Зэпахырэ узэу шьогъазэм (корь) пэуцужьыгъэным фэшл лэзэгъу уцыр зыныбжь илээс 35-м нэсыгъэхэр кыхиуытэу ахалъхьэу щытыгъэмэ, джы илээс 55-м нэс зыныбжьхэм прививкэр афэшлыгъэн фаеу а кьулыкьум игоу елэгъу.

Ащ фэдэ унашэо ашыныр кызыхэкъэу ахэм кыхагъэщырэр 2011-рэ илээсым кыщегъэжъагъэу шьогъазэр кызытэкыгъэхэрэм япчъагъэ зэрэхахьорэр ары. А гумэ-

гъэшэу кыпхалъхьагъэу щымытмэ, сыд фэдэрэ кьэралыгъуи ар «кы-

Нахьыбэ

кыхегъэубытэгъэным фэшл



хьанэу рахьухьэ. Ау Лъапкь календарым зэхьокыныгъэ зыфашлыкъэ (вакцинэр зыхалъхьагъэхэм аныбжь зыхагъахьокъэ), а пчъагъэхэр бэкъэ нахьыбэ хьуштых.

«Шьогъазэр, — ело гушылэгъу тшыгъэ О. В. Горюхинам, — псынклэу зэпахырэ уз. Ащ ивирус цыф сымаджэм пскэмэ е псымэ кызырэхэкыгъэрэм имызакоу, гушылэ хьуми ар «кьеты». Сымаджэм укыгъуныр, удэшхэныр хэгъэкыри, ар уапэкъэ зэрхьэгъэгъэ унэм уихьэми вируср «кыпхын» плэкышт при-



щыууытын» плэкышт.

Урысыем мы узыр кьэутэкыгъэу щэгъэунэфыгъэм инахьыбэм аныбжь илээс 20-м кыщыублагъэу 39-м нэсы. Специалистхэм кызырэхэгъэщырэмкъэ, клэлэцкылоухэр а зэпахырэ узым зэригъэсымаджэхэрэм нахьы нахь хьылъэ ар къащэху зыныбжь икьугъэхэм.

кыгъом лъапсэ фэхьурэр, тэ тичыплэ кьулыкьуи кызырэхигъэщэу, илээс кьэс, иммунизациер зырагъажьэкъэ, ушъхьагъу эфэшхьафхэр ялэу лэзэгъу уцыр зы-

гъэхэм. Етлани тхьэшлэшхьуныгъэу ялэм кыхэкъэу прививкэ язымыгъэшлырэ цыф купхэм ащыщхэм шьогъазэр нахьыбэрэ кьауэу аужырэ илээсхэм агъэунэфы. Ары джы ахэ-

ри иммунизацием кыхьырагъэуытэнхэу зыкырахьухьэрэр. Украинэм зышъхьэ кызыхьыжыгъэхэми вакцинэр ахалъхьагъэу.

Урысыем мы узыр кьэутэкыгъэу щэгъэунэфыгъэм инахьыбэм аныбжь илээс 20-м кыщыублагъэу 39-м нэсы. Специалистхэм кызырэхэгъэщырэмкъэ, клэлэцкылоухэр а зэпахырэ узым зэригъэсымаджэхэрэм нахьы нахь хьылъэ ар къащэху зыныбжь икьугъэхэм.

хьазымыгъалъхьэхэрэм япчъагъэ зэрэмымакъэр ары. Джы унашэо зэрашыгъэмкъэ, зы чыплэ щымыпсэурэ цыф лъапкьхэри (гушылэм пае, цыхьанхэм), тхьэшлэшхьуныгъэу ялэм елгытыгъэу прививкэ язымыгъэшлыхэрэри а лфхьабзэм кыхьырагъэуытэнхэу.

Пчъагъэхэм кызырагъэлъагъорэмкъэ, клэлэцкылоу шьогъазэм пэуцужьырэ лэзэгъу уцыр зыхалъхьагъэр процент 82-р ары, зыныбжь икьугъэхэм ащыщэу а зэпахырэ узыр кызытэкыгъэхэм япроцент 70-м прививкэр ашыгъэп. Етлани, специалистхэм кызырэхэгъэщырэмкъэ, тикъэралыгъо мы узым «зыкызырэхэгъэлъагъорэр» бэкъэ елгытыгъэ Европэм ашкъэ илофхэм язытет. Икыгъэ илээсым ащ щыпсэурэ нэбгырэ мин 30-м ехьумэ шьогъазэр кьаутэкыгъэ. Арышъ, лэзэгъу уцыр (вакцинэр) пэшлоры-

Тиреспубликэ мы лъэныкъомкъэ илофхэм язытет тыщыклэупчлагъэ Роспотребнадзорым Адыгэ Республикэмкъэ и Гьэлорышлэпэ. Ащ илофышлэу О. В. Горюхинам тызэрэщигъэгъозагъэмкъэ, икыгъэ илээсым ичъэпыогъу мазэ нэс республикэм щэгъэунэфыгъэп шьогъазэ хьугъэ горэ. Ау чъэпыогъум кыщыублагъэу илээсыр екыфэ нэбгырэ 34-рэ сымаджэ хьугъагъэ. Уплэкунхэм кызырагъэлъагъагъэмкъэ, ахэм янахьыбэм вакцинэр ахалъхьагъэп, цыхьанхэри мымакъэу ахэтыгъэх.

2014-рэ илээсыр пштэмэ, тигушылэгъу кызырэхэгъэмкъэ, щылэ мазэм кыщегъэжъагъэу бэдзэогъум нэс нэбгыри 120-мэ а зэпахырэ узыр Адыгеим кыщяутэкыгъэ. Бэдзэогъу мазэм кыкылоцъи ыкыи шышъхьэлум пыкыгъэ мафэхэм а узыр илэу зыпаре республикэм щэгъэунэфыгъэп.

Роспотребнадзорым мы лъэхьаным щыклэгъэ шъхьалэу ыльэгъурэр цыфхэм

Икыгъэ илээсым ичъэпыогъу мазэ нэс республикэм щэгъэунэфыгъэп шьогъазэ хьугъэ горэ. Ау чъэпыогъум кыщыублагъэу илээсыр екыфэ нэбгырэ 34-рэ сымаджэ хьугъагъэ.



чъагъи хэпшыклэу хэхьагъэу (фэди 1,5-рэ) пчъагъэхэм къагъэлъагъо.

Мы илээсым шьогъазэм пэуцужьырэ лэзэгъу уцыр зыныбжь икьугъэу Урысыем щыпсэурэ нэбгырэ миллионым ыкыи клэлэцкылоу миллиони 3,3-м ахалъ-

лэцкылоу янэ-ятэхэр ащ къемызэгъэхэмэ, зымы егъэзыгъэкъэ вакцинэр ахилъхьагъэп. Ау зыхьазымыгъалъхьэрэ пэпчэ кытхын фае ежъ ащ кызырэхэгъэууаплэрэр.

ЖАКЪМЫКЪО Аминэт.

2014-рэ илээсыр пштэмэ, тигушылэгъу кызырэхэгъэмкъэ, щылэ мазэм кыщегъэжъагъэу бэдзэогъум нэс нэбгыри 120-мэ а зэпахырэ узыр Адыгеим кыщяутэкыгъэ. Бэдзэогъу мазэм кыкылоцъи ыкыи шышъхьэлум пыкыгъэ мафэхэм а узыр илэу зыпаре республикэм щэгъэунэфыгъэп.

КУЛЬТУРЭМ И ИЛЪЭС МАКИО

Хъугъэ-шлагъэм нахъ узыхещэ

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцлэкIэ щытым иартистхэр культурэм и Илъэс хэлажьэх. Спектаклэхэм, пчыхъэзэхэу, зэлукIэгъу гъэшлэгъонхэм бэрэ ащитэлъэгъух ЛIыунэ Асыетрэ Евгения Арзумановамрэ.

Артистхэм рольхэр къашыхэ зыхукIэ зэрэфэпагъэхэм мэхъэнэ ин етэты. ДзэкIолI шыуашэхэр ащыгъэху бзылфыгъэ ныбжьыкIэхэр зыплъэгъухэу, къэмышлэгъэхуи кыхэкIы. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу ЛIыунэ Асыет фестивалхэу Краснодар, Мыекъуапэ, нэмыкIхэм ащыкIуагъэхэм щытхъуцIэхэр къащыдихыгъэх. Бзылфыгъэ ролыр зэкIэми анахъ дэгъоу кызызришыгъэм фэшI тIогъогоу Краснодар кыцыхагъэщыгъ.

«Мэдэя», «Нысхъап», «КъокIас» зыфилохэрэм роль шхъалэхэр А. ЛIыунаем къащешых, «Шъузабэхэм» ахэлажьэ. Фашист те-хаклохэр Хэгъэгу зеошхом зэрэщызэхакъутагъэхэм фэгъэхыгъэ едзыгъохэм ЛIыунэ Асыет, Евгения Арзумановар, Ордэн Фа-

тимэ, Нэхэе Мэрджанэт, нэмыкI артисткэхэр ахэлажьэх.

— Рольхэр къэтшыхэзэ нэпсэу едгъахыгъэм тызэлъыкIугъ, — келуатэ Е. Арзумановам. — Асыет, Фатимэ, нэмыкI ныбжьыкIэхэм саригъусэу спектаклэм сыхэлажьэ зыхукIэ, тызэлъэплъэгъы, опыт зилэ артистхэр Iэпылэгъу кытфэхъух.

Евгения Арзумановар адыгэ ныс, МыкIомэ яунагъо ис, ишхъэгъусэ футбол ешIэ. Лъэпкъ шIэгъым, шэн-хабзэхэм, ныбжьыкIэгъум афэгъэхыгъэ спектаклэхэм нахыбэрэ ахэлажьэ шIоигъу.

КIэлэцIыкIухэм якъэхуымэн и Дунэе мафэ зэхэхъэу Мыекъуапэ щыкIуагъэм ЛIыунэ Асыетрэ Евгения Арзумановамрэ оредхэр кыщалауагъэх, адыгэ къашьохэр кыщашыгъэх.

— Хъугъэ-шлагъэхэм нахыбэрэ тахэлэжъэн фаеу кытIалэ Лъэпкъ театрэм идиректорэу Зыхъэ Мэлайчэтрэ режиссер шхъалэу Кукэнэ Муратрэ, — ело ЛIыунэ Асыет. — ШыIэныгъэм хэлплагъорэр спектаклэхэм къащыпшы пшIоигъоу уахътэ кыюкIу. Хэгъэгу зеошхом, лыхъужьныгъэм ятемэхэр жьы хъухэрэп. Тэ, артистхэм,



спектаклэхэр гъэшлэгъон зэрэхъуштхэм тыпыль, цыфыбы кытэдэлунэу тыфай.

Сурэтым итхэр: **Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцлэкIэ щытым иартистхэу Евгения Арзумановамрэ ЛIыунэ Асыетрэ.**

АДЫГЭ КУЛЬТУРЭМ ИЯ VI-рэ ДУНЭЕ ФЕСТИВАЛЬ ИПЭГЪОКИ

Сирием кыикIыжъыгъэ оредыIор

Сирием зео-банэу щыкIорэм кыыхэкIыжъыхи, Адыгэ Республикэм рэхъатныгъэ щызыгъотыгъэ тилъэпкъэгъухэм Iоф ашIэ, еджэх, ны-тыхэм ясабийхэр апIух. Адыгэмэ ятарихъ чIыгу идэхагъэ осэ ин фзышIырэмэ Дер Абир ащыц.

Адыгэ культурэм и Дунэе фестиваль апэрэу Мыекъуапэ зыщызэхакъу Дер Абир пшъэшъэ цыкIоу щытыгъ. Сирием кызызришыхэр кыдэтлътыи, гушы-Iэгъу тызыфэхум, Адыгеим къэ-кIожьы зэрэшIоигъор кытыло-гъагъ. Заор Сирием кыщыжъэщтми ащ ышIэщыгъэп.

Адыгэ Республикэм и Къэра-лыгъо оредыIо-къэшьокIо ансам-

блэу «Исламыем» Урысыем и Правительствэ ишлухъафтын кы-фагъэшъошагъ. ЗэпашIэрэ ансамблэм Дер Абир рагъэблэгъагъ. Художественнэ пащэу Нэхэе Аслан, ансамблэм хэтхэм яшIуагъэкIэ «Исламыем» кы-щылощт оредхэр зэригъэшIагъэх.

— Адыгэмэ гъогу кынэу къа-кIугъэр ижырэ оредхэмкIэ къэ-



тэлэх. ХъокIо Сусанэ, Агъыржъэ-нэкIо Саныет, нэмыкIхэм сакIы-

рыплъызэ, «Исламыем» нахъ пы-тэу сыхъуцо шIоигъу, — келуатэ Дер Абир. — Унагъо сIэу Мыекъуапэ сыщэпсэу. Адыгеим дэгъоу кыщытпэгъокIыгъэх. Та-фэраз, тхъаегъэпсэху.

Адыгэ культурэм ия VI-рэ Ду-нэе фестивалэу бжыхъэм Мы-екъуапэ щыкIощтым А. Дерэм лъэпкъ оредхэр кыщылощтых. Сирием кыикIыжъыгъэхэм врач-хэр, юристхэр, спортсменхэр, нэмыкIхэри ахэтых. Мамырэу псэхэхэзэ, лъэпкъым зиужьыжъы-ным ялахышIу хашыхъэ.

Сурэтым итыр: **лъэпкъ шIэ-жъым фэгъэхыгъэ зэхэхъэм Дер Абир хэлажьэ.**

НЫБЖЬЫКIЭХЭМРЭ ЩЫIЭНЫГЪЭМРЭ

Гъатхэм ижъыор пэгъокIы

Пшъэшъэ къопцIэ нэгъушIоу Хъахъурэтэ Джульеттэ Пэнэхэс гурыт еджапIэм ия 8-рэ класс ихъагъ. Дэгъоу зэреджэрэм дакIоу, шахмат ешIэ, адыгэ оредхэр келох. Сэнэхъатэу кыыхыхыщтым тытемыгушыIэу нэ-пэрэ уахътэм нахъ шIогъэшIэгъоу кытфилотэнэу тельэIугъ.

— Шахматыр спорт лъэпкъ кIодыеу слъытэрэп, — ело Хъахъурэтэ Джульеттэ. — Шахма-тым куоу уегъэгупшысэ, уклэмы-

гъожьынэу нэгъэупIэпIэгъум кы-кIоцI унэшьо заулэ пшын фаеу бэрэ кыыхэкIы. ГукъэкIыжъ дэгъу уиIэнымкIэ шахматым мэхъэнэ

ин есэты. Искусствэр спортым кIэрычыгъэу слъытэрэп. Оредым цыфхэр ебгъэдэлунхэр Iоф кы-зэрыкIоп. Тренер-кIэлэегъаджэу Хъагъур Аслан спортым нахъ куоу сыхищэ шIоигъу...

Краснодар краим икIэлэцIы-кIухэм шахматхэмкIэ язэлухыгъэ зэнэкъокъу Дж. Хъахъуратэм апэрэ чIыпIэр кыщыихыгъ. Урысыем и Кыблэ шьолъыр иныбжьыкIэхэм шахмат псын-кIэхэмкIэ язэлукIэгъухэм ятIонэ-рэ чIыпIэр Пэнэхэс щыц пшъа-шъэм къащыдихыгъ. Зыныбжы икIугъэхэм язэнэкъокъоу Мые-къуапэ щызэхакъагъэм я 4-рэ чIыпIэр кыщыфагъэшъошагъ.

— Спортри, искусствэри шIо-гъэшIэгъоных, тIумэ яз щызгъэ-зыенэу сыфаеп, — зэдэгъушы-Iэгъур лъэгъэкулатэ Джульеттэ. — Адыгэ мэкъамэхэр гукIэ кы-зыдесхъахIэху кысцэхъу.

Мэшэлахъ. Шхъац шIуцIэ кы-хъэм пшъашъэм итеплъэ къегъэ-дахэ. Гъэтхэ къэгъэгъэ Iэрамым фэбгъадэу нэшIукIэ уеплъы.

Адыгэ оредыр шъабэу кызызэрэ-хидзагъэм лъыпытэу къоджэ псэ-укIэм ухещэ. КIэлэегъаджэу Хъа-гъур Аслан зэрилъытэрэмкIэ, Джульеттэ Тхъэм кыритыгъэ мэкъэ гохъыр джыри нахъ ыгъэ-дэхэн ыпъэкIыщт. Пшъашъэр оредыIо зыхукIэ кIэлэегъаджэр гу-шIощт, ау спортым зыщидзые-ныр кыригъэкIухэрэп.

Урысыем, Адыгеим, Пшызэ культурэмкIэ язаслуженнэ Iофы-шIэу, композиторэу КIыргъ Юрэ-рэ Адыгеим изаслуженнэ журна-листэу Къэзэнэ Юсыфрэ оред заулэ зэдаусыгъ. КIыргъым кы-зэрэтиIуагъэу, оредхэм тамэ аритыным Джульеттэ фэхъазыр, ишъыпкъэу Iоф зыдешIэгъы. Краснодаррэ Пэнэхэсрэ зэпэ-гъунэгъух. Пшъашъэм ишыIэны-гъэ кырыкIощтыр ащ елытыгъ.

«СикIоджэ клас», «Ным пае къэгъагъэхэр», «Сшыпху цыкIу», нэмыкI оредхэри Дж. Хъахъура-тэм келох. Адыгеим иартист цIэ-рылохэм акIырэплъы. Игухэлъхэр кызызэлухыпэрэп, неущрэ мафэм ижъыор къабзэ шIукIэ пэгъокIы.

Сурэтым итхэр: **Хъагъур Ас-лъанрэ Хъахъурэтэ Джульет-тэрэ.**



Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхъышагъэр ыкIи кыддзы-гъэкIырэр:
Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащы-псэурэ тилъэп-кьэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жъугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэшIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-гъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэлары-шIапI, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр
4046
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2804

Хэутыным узчыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъаIэм
ишъэрылгъэр
зыгъэцакIэрэр
МэщIэкъо Саид

Редактор
шхъаIэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыжъ
зыхырэ
секретарыр
Хъурмэ Хъусен